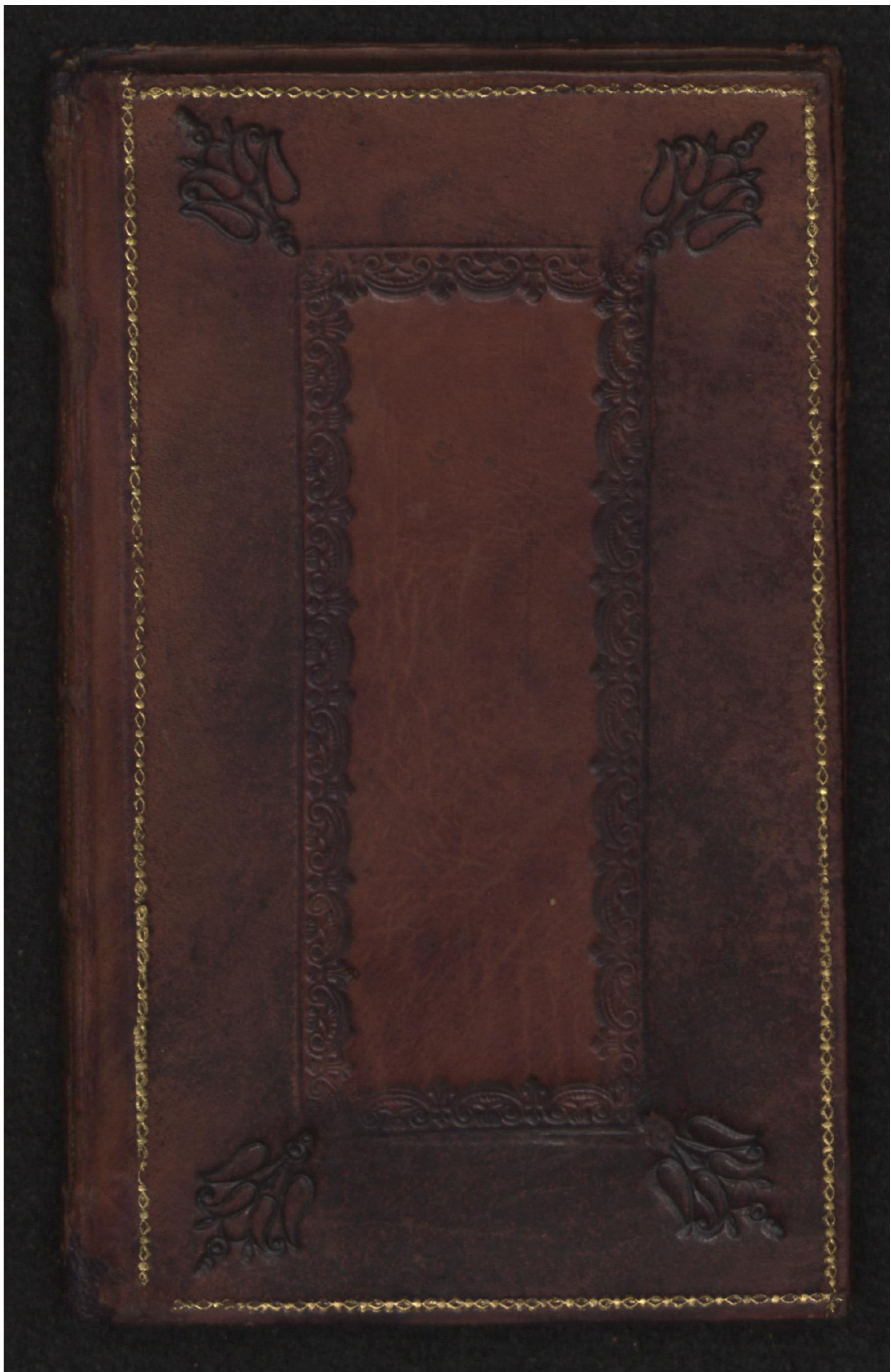
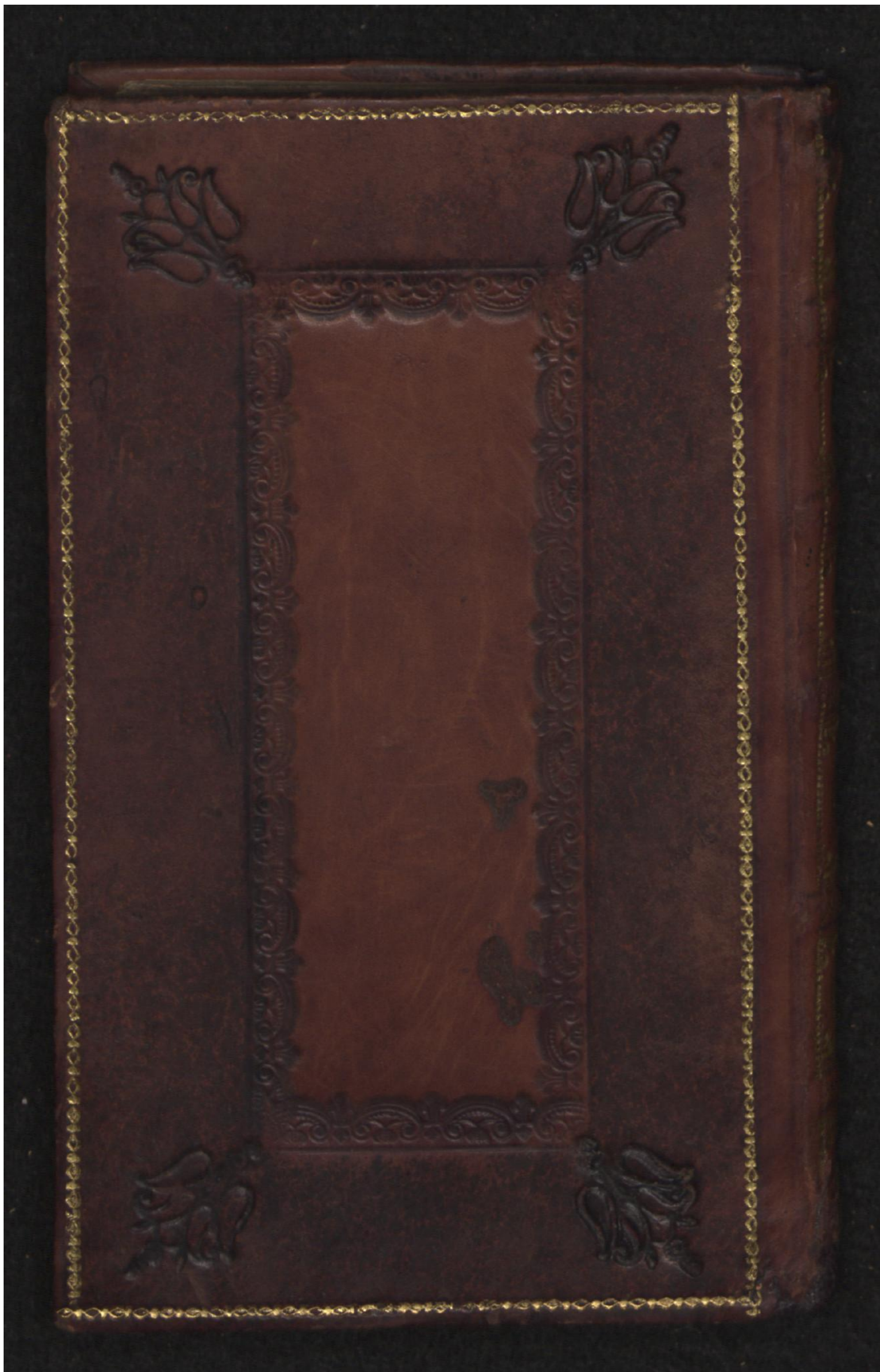

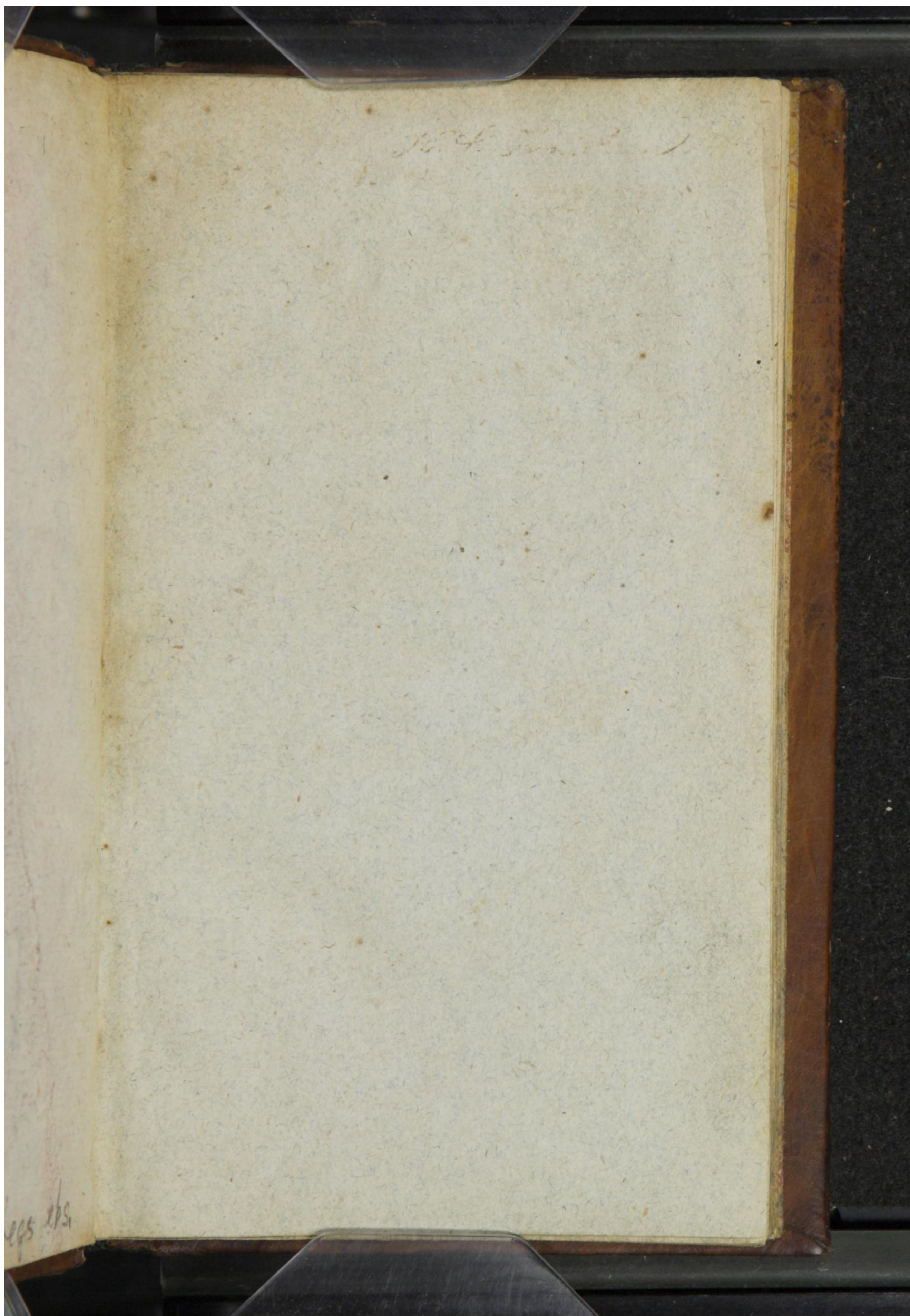

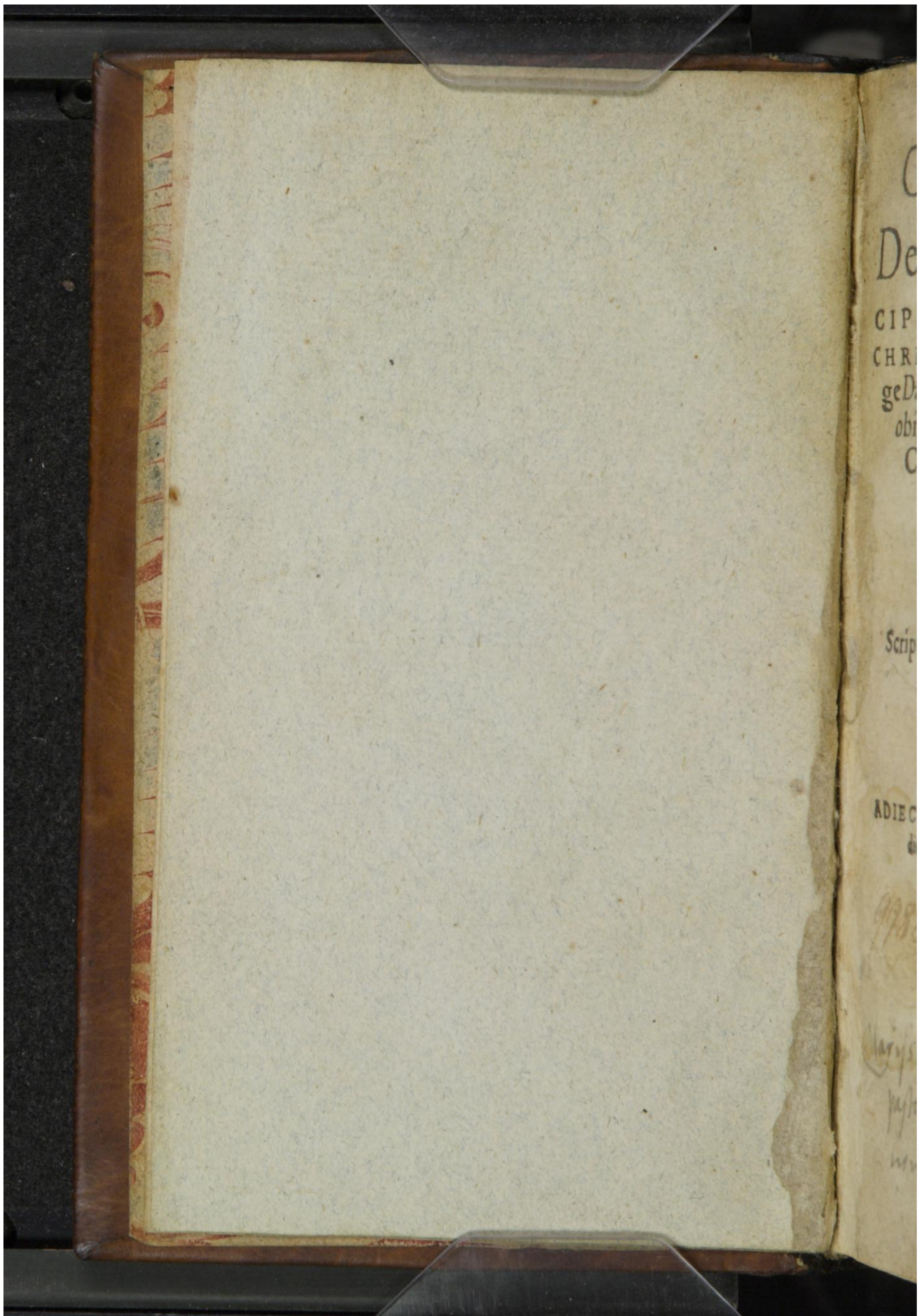

BIBLIOTHECA

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

ORATIO De illustriss. principe ac domino, D. Christiano Tertio, Rege Daniæ, & Noruegiæ, &c. Qui obijt Calendis Ianuarij, Anno Christi 1559, ætatis uerò quinquagesimo sexto.

Scripta à IOHANNE THOMA Ripensi.

ADIECTVM EST ET EPICEDION, *scriptum à Petro Hegelio Ripensi.*

1560

Clarissimo viro D. Johanni Petro pastori ecclesiæ Ripensis ad S. Virginem, dedit Johannes Thomas

LECTORI.

Diſce mori uiuens, moriens ut uiuere poßis:
Hæc ars præ cunctis artibus una ualet.
Qui moriens ſoli potuit confidere Chriſto:
Hic etiam media uiuere morte poteſt.

SERENISS. AC ILLVSTRISS. PRINCIPI ET Domino, D. FRIDERICO II, Daniæ, Noruegiæ, Sclauorum & Gothorum regi: Duci Slesuicensi, Holsatiæ, Stormariæ, & Ditmarsiæ: Comiti in Oldēburg, & Delmenhorst, Domino suo clementissimo.

AMBROSIVS in oratione funebri, de Theodosio scripsit: Dilexi uirum, qui cùm corpore solueretur, magis de ecclesiarum statu, quàm de suis periculis angebatur. Id rectissimè à nobis, inclyte & serenissime Rex, de patre Regiæ Maiestatis tuæ, CHRISTIANO Tertio, fœlicis memoriæ, usurpari posse existimo.

Is enim cū non minus reipsa, quàm nomine, Christianus esset, Christūq;

 & do-

& doctrinam eius amore ſummo cõ-
plecteretur, toto regni tempore, ma-
ximè uerò ultimo uitæ menſe, ea agi-
tabat conſilia, quæ nõ modò politijs,
ſed & eccleſijs, ſaluti & honori eſſe
poſſent: nunc de certis Superinten-
dentum reditibus, nunc de Scholis a-
periendis, nunc de Noſocomijs plu-
ribus, decreta noua edidit: unicè ſolli-
citus, ut ante migrationem ſuam in Ec
cleſiam & patriam cœleſtem, poſteris
eccleſias & ſcholas quam optimè in
his regnis conſtitutas relinqueret.

Cumq; morti uicinus ipſe, eos qui
prioribus annis ex hac uita euocati fu
erant, in memoriam reuocaret, & de
Academia Haffnienſi ſubinde cogi-
taret, obitũ clariſsimi theologi Doct.
Iohannis Machabæi tulit ægerrimè:
quòd ſciret eum ſacras literas ſeduli-
tate ſumma, nec minori fructu tradi-
diſſe, & habita cum nonnullis delibe-
ratione, de ſucceſſore facultati Theo-
logicæ præficiendo, D. Victorinum
Strigeliũ, miſsis literis ſua manu ſub-
ſcriptis,

ſcriptis, per Eraſmū Heinſenium uocari fecit. Adeò Rex pijſsimus, etiam tum cum animam penę ageret, eccleſias & ſtudia diſcentium ſuis cōſilijs & decretis regere conabatur.

Sed deſino plura de eo commemorare, cum nemini non compertum ſit, ipſum ea pietate & probitate omnibus antecelluiſſe, ut ab hoc uno Rege, omnium rerū egregiarū, uirtutum præſtantiſsimarum, & ueræ pietatis exempla ſumi poſsint: quę tanta in eo ſunt inuenta, quanta in omnibus principibus, quos aut uidimus, aut audiuimus, non fuerunt.

Et quemadmodum grauiſsimè inquit Nazianzenus,

γένους προάρχειν κρεῖσσον, ἢ λύειν γένος. ὡς καλὸν εἶναι, ἢ καλῶν πεφυκέναι: ita etiam, quamuis nō minimam laudem meretur Chriſtianus Tertius, propter generis & familiæ nobilitatem, quòd ex pręſtantiſsimis Heroibus & Regibus ortus ſit (nemo enim eſt qui neſciat, auum, patruum, patruelem, &

patrem eius, Reges Danorum inclytos & potentissimos fuisse) maius tamen decus, & dignitas omni nobilitate præstantior ei accedit, ab excellenti pietate, & uirtutibus eximiis, quibus per omnem uitam fuit deditissimus, & omnium in se oculos cõuertit, ut hãc pulcherrimarum uirtutum coronam in eo summa cum admiratione contemplarentur, eiq; hunc honorem læti congratularentur, quòd maiores fortissimos tantis et tam preclaris animi dotibus non modò æquaret, sed longè etiam superaret.

Non autem existimet Regia Maiestas tua, me hoc auribus tuis dare: sed potius consideret, nullius esse tantum flumen ingenii, nullam scribendi aut dicendi tantam uim, tantamq; copiam, quæ non dicam exornare, sed enarrare res eius gestas possit: me tamen cupere, omnibus hac cõmemoratione qualicunque ostendere, tanta esse eius in ecclesias & scholas merita, ut dignus sit qui non modò diligatur

gatur, ſed crebris multorum præco-
nijs celebretur: ut gloria nominis e-
ius, unà cum fructu beneficiorum ab
ipſo profectorum, ad poſteros propa
getur, & corda multorum ad ue-
ram gratitudinem Deo pro tam ſalu-
tari principe exhibendam incitentur.

Quæ res, ut uerum fatear, me etiã
impulit, ut etiamſi ſcirem ſummos ac
clariſsimos uiros, Doct. Nicolaum
Hemmingium, præceptorem meum
obſeruandum, & Doctorẽ Iacobum
Bordingum, pro ſua ſumma copia ac
ſingulari facultate dicendi, permulta
de hoc Rege grauiter ornateq; dixiſ-
ſe: hęc tamen pro mea tenuitate de eo
conſcriberem, & diſcipulis fidei meæ
commiſsis, idem anno ſuperiori argu
mẽtum carminis proponerem, quod
more ueteri, ipſo Thomæ apoſtoli
die, in corona doctorum hominum
recitarent.

Hanc autem orationem ſub R.M.
T. nomine in publicum prodire uo-
lui, quòd certò acciperẽ, ſimilem alio-

rum operam R. T. M. antea pergratam fuisse: & considerẽ, R. T. M. paternarum uirtutum, & rerum præclarė ab ipso gestarum memoriam & cõmemorationem frequentem non improbare: cum manifestũ sit, R. T. M. paternis insistere uestigijs, & facta eius magnifica, in pietate, gubernatione politica, & tota uita, sibi tanquã ante oculos imitanda proponere.

Scripsit etiam patri R. M. T. Epicedion, bonæ indolis adolescens Petrus Iohannes Hegelius, honesto loco in hac urbe, patre Consule natus: quod cum propter facilitatem & elegantiam, qua is æquales omnes superare uisus est, lectu non sit indignum, huic orationi commodė adiungi posse uidebatur.

Quare, quod restat, Regiam tuam Maiestatem humiliter oratã habeo, ut hunc meum conatum, bono animo institutum, in meliorem partẽ interpretari, & sereno uultu accipere dignetur.

Precor etiam Deum, æternum patrem Domini noſtri IESV Chriſti, Regem regnantiũ, ut R. M. T. quam diutiſsimè nobis ſeruet incolumem: & ut gubernatio R. M. T. fœlix ſit, & ſalutaris: & regnum tuum diuina benedictione florens, ab omnibus hoſtium incurſionibus tutum & inuiolatum permaneat, & porrò etiam ueræ Chriſti eccleſiæ hoſpitium præbeat. Datę Ripis: Anno Chriſti nati 1560, 12 die Auguſti: quo die, ante annos 57, natus eſt R. T. M. pater CHRISTIANVS III, Rex Danorum potentiſsimus: & eodem die, poſtea anno ætatis ſuæ 34, Haffniæ ſolenni ritu coronatus.

Sereniſs. R. T. M.
deditiſs.
Iohannes Thomas
Ripenſis.

ORATIO, DE ILLVSTRISS. PRINCIPE AC DOMINO, D. CHRISTIANO *Tertio, rege Daniæ, & Noruegiæ, &c.*

EXTAT apud Esaiam dulcissima Dei promissio: Erunt Reges nutricij tui, & reginæ nutrices tuæ. qua Deus Ecclesiam suã, in hoc mundo ut afflictissimam, ita mille periculis obrutam, consolari uoluit: & simul docere, se genus humanũ imperijs sociatum, ideo conseruare, ut ex eo colligatur Ecclesia: seq; pios & salutares gubernatores politijs pręficere, ut inter horribiles mundi confusiones, Ecclesiæ ærumnosæ hospitium præbeant, & ut nos grati hoc eius beneficium agnoscamus.

Tales enim fuisse quamplurimos, uarijs temporibus diuinitùs excitatos, testantur Historię ueteres: & in his Dauidẽ, Iosaphat, Ezechiã, Iosiã, Constantinum, Theodosiũ, Carolũ Magnum, & Othonẽ primum, præcipuè celebrat antiquitas.

Sed,

Sed, ut cæteros taceam, talẽ fuiſſe hoc noſtro tempore, in his terris, ſanctiſsimũ principem, CHRISTIANVM Tertium, piæ memoriæ regem & nutritium, omnes tum exteros, tũ incolas fateri neceſſe eſt.

Atque utinam maior à pleriſque Deo exhibita eſſet gratitudo, pro beneficijs, quæ harum regionum eccleſijs, ſcholis & politijs per ipſum contigerunt: non certè tanto bono, tam ſubitò priuati eſſemus: nec mortem eius, nobis immaturam, oratione lugubri deplorare cogeremur.

Nunc autem in hoc triſti & graui caſu, cum Deus Regem optimum, in cœleſtem eccleſiam auocauerit, eumq; nobis ingratis eripuerit, multæ doloris cauſæ concurrunt: ut nemo ſit, qui mortuo hoc patre patriæ, nutritore Eccleſiæ & ſcholarum, non meritò, mœrore, cura & ſollicitudine afficiatur.

Luget Regina illuſtriſsima, amiſſo marito unicè dilecto: lugent orbitatem ſuam generoſi & illuſtres liberi, amiſſo patre: luget ampliſsimorũ procerũ Senatus, amiſſo publici cõſilij duce pręcipuo, cuius prudẽtia cũ pietate coniuncta, omnia gerebantur ſapientiſsimè. Conflictatur acerbiſsimo

biſsimo mœrore uniuerſa patria, amiſſo principe optimo: quem marte togaq́; ſibi ut beneficum, ita φιλόστοργον patrem eſſe cōperit. Lugent, idq́; omnium maximè, Eccleſiæ & Scholæ, amiſſo nutricio, uindice & propugnatore fideliſsimo.

Sed tamen gratię Deo agendę ſunt, qui pro immenſa miſericordia ſua, hoc piorum Mecœnate decedente, illuſtriſsimũ eius filium FRIDERICVM Secundum nobis Regem conſtituit: & ita nos omnes exuſcitauit, ut & ardentibus uotis precemur, eum ſpiritu ſancto gubernari, ut paternis inſiſtat ueſtigijs: & eo conſpecto, ſuauiſsimā ac utiliſsimam patris memoriam perpetuò retineamus.

Quæ res mihi etiam animum addidit, ut hunc de CHRISTIANO Tertio ſermonē inſtituerem, non oſtentandi ingenij gratia, quod ſentio quàm ſit exiguum: ſed teſtificandæ erga ipſum gratitudinis, & utilitatis ex ſempiterna eius memoria prouenientis.

Vtile enim eſt, eum crebris multorum præconijs celebrari, ut memoriam uirtutum ac beneficiorum eius grata mente cōſeruemus, Deoq́; gratitudinem præſtemus,

mus, pro tot & tantis beneficijs, Ecclesiæ & Reipub. per ipsum exhibitis, quot & quanta uix unquam quisquam tacitus à Deo auderet optare: & hoc illustri exemplo commonefacti, nosipsos ad uirtutes eius, pro nostra uocatione imitandas, excitemus: ac potissimùm piam moriendi artem, ab ipso seruatam, sedulò addiscere ac imitari studeamus.

Primùm itaque mihi uidetur de natalibus ac genere uitæ, deinde de moribus, tum de morte & exitu uitæ placidissimo esse dicendum.

Natus est CHRISTIANVS Tertius, Rex Daniæ & Noruegiæ, de quo dicturi sumus, Anno Christi 1503, duodecimo die Augusti: cum Serenissimus Rex Danorũ, & c. IOHANNES, patruus eius, annos XX hisce regnis imperasset.

Patrem habuit illustrissimum principem, FRIDERICVM Ducem Holsatiæ, filium CHRISTIANI primi, regis Daniæ, ex ueteri & celeberrimo genere Comitum Oldenburgensium & Principum Saxoniæ oriundum: qui ad Regiam dignitatem euectus, hoc Daniæ regnũ annis decem magna laude administrauit.

Mater

Mater ei fuit ANNA, nata in præſtantiſſima familia Marchionum Brandeburgẽſium, patre Marchione Iohanne Electore, filio Alberti Marchionis & Electoris bellicoſiſsimi: qui ab heroica animi magnitudine: uirtutis excellẽtia, & reb. prȩclarè geſtis, dictus eſt Achilles Germanicus.

Nec certè minima laus eſt, Chriſtianũ ex nepte tanti herois prognatum eſſe, cum ſemina uirtutum & ſimiles impetus à parentibus in liberos, à maioribus in poſteros propagari exiſtimentur: ut inquit Pindarus in Pythijs, φυᾷ τὸ γενναῖον ἐπιπρέπει ἐκ πατέρων παισὶν λῆμα. hoc eſt: Generoſi parentum animi, naturà & in filijs excellunt.

Deinde cum ueriſsimum ſit, gradus hominum diſtinctos eſſe diuinitus: magna laus eſt & dignitas Nobilitatis, præſtãtes & heroicas familias cæteris hominibus præferri, aliquantiſper à Deo conſeruari, & excellentibus donis ac uirtutibus eximijs ornari.

Sed maius adhuc decus & utilitas Nobilitatis in hoc Chriſtiano inuenitur, quòd ex pijs parentibus natus ſit. Non enim dubium eſt, quin tanta & tam præ-

ciara

clara Dei beneficia, quibus affatim abundabat, eorum pietate & precibus acceperit: quemadmodum ſcriptum eſt, Generationi rectorum benedicetur. Quam Dei promiſsionem alicubi auditam, Theocritus hoc uerſu comprehendit:

ἐυσεβέων παίδεσι τὰ λῷα, δυσσεβέων δ' οὔ.

Iuſtorum ſoboli bene fit, malè cedit iniquûm.

Natura autem in eo excellens, liberalem inſtitutioné magno cum fructu experta eſt. Nam à primis annis: nõ modò literas bonas, & uerã de Deo doctrinam, quantum illa ferebant tempora, didicit, ſed etiam ad amorem Chriſtianæ religionis, iuſticiam, manſuetudinem, & id genus uirtutes cæteras Principe dignas, optimè eſt inſtitutus.

Deinde ineunte adoleſcentia, iuſſu patris, ut mores hominum multorum noſceret, ac urbes, in Germaniam profectus eſt, ad auunculũ ſuum IOACHIMVM primũ, Electoré Brandeburgenſem, rara eruditione & facundia prȩditũ. apud qué cũ aliquandiu uiueret, partim in literis, prudentia, militiæ diſciplina, & moribus honeſtis, progreſſus fecit inſignes: partim etiam heroicȩ de ſe indolis ſpecimé edidit.

Nam

Nam cùm annos natus octodecim, auunculum secutus, comitia Vuormaciæ, Anno Christi 1521. de doctrina Lutheri habita adijsset: uidit ibi monachum quẽdam, Epicuri de grege porcum, coram Imperatore CAROLO Quinto, & ordinibus Imperij, tam ridicula gesticulatione concionantem, ut histrioni quàm Theologo similior appareret: dum per uices nunc sese erigeret, nunc quasi precandi gratia reclinato corpore in genua procumberet. Aduertit autem generosus Princeps, fraterculi funem, quo præcinctus erat, subinde per rimam suggesti demitti. Quare occasionem captans, clanculum iniecto nodo effecit, ut monachus retentus, publicè Cæsaris opem inclamaret, & graui querela Lutheranorum perfidiam exciperet, dum incuruatus, sese (more priori) non posset ante solutum nodum erigere.

Cum autem impetus animi, & ardor mentis ad gloriam, in adolescentia tanquam in herbis significare soleant, quæ uirtutis maturitas, & quantæ fruges industriæ sint futuræ: uidetur CHRISTIANVS hoc facto, quasi læto omine, certum præbuisse indicium, de secuta per eum in

 his regio-

his regionibus Euangelij propagatione, reiectis monachis, ſacrificulis, atq; id genus alijs hypocritis quamplurimis.

Simul etiam gratá Imperatori magnanimitatem, & probitatem ingenuam, eo tempore oſtendit. Cum enim omnes, præſertim Pontificij, rę noua & inſolito monachi clamore redderentur attoniti: Cæſar ipſe admodum commotus, facti autorem ſollicitè inquiri mandat. Eo cognito, CHRISTIANVS rem omnem Cæſareæ Maieſtati, ordine per auunculum exponi curat: ne quis ſuſpicione cæca, ob ſuum factum, iniuſtè in diſcrimen ueniat.

Ac fertur clementiſsimus Imperator Carolus, laudata eius heroica indole, uultu placido ſubridens, eũ à ſe dimiſiſſe: & poſtea ſæpius, cum mentio huius incideret, iucundam ea de re cõmemorationem inſtituiſſe. Sed his omiſsis, ad grauiora feſtinemus.

Reuerſus ab auunculi aula in Holſatiam, patri FRIDERICO autor extitit, ut abiectis nugis papiſticis, & tenebricoſis hominum figmentis, puram Euangelij lucem ipſe amplecteretur.

Deinde

Deinde iam annos natus uiginti, eidẽ tum Regi Danorum electo, fidelem in expugnanda Haffnia operá præstitit: suæq; fortitudinis & rei militaris, in obsidione diutina, tam læta initia habuit, ut parenti suo non solum adiumento in periculis, sed etiam gratulationi in uictoria fuerit.

Cum autem à coronatione patris, in ducatum Slesuicensem reuersus esset, afflictis & captiuatis hominum cõscientijs gratam Euangelij prædicationẽ latè spargi curauit, usus ad hoc potissimum opera Doct. Eberhardi Vueydensehe, & præstantissimi uiri, optimè de ecclesijs harũ regionum meriti, M. Iohannis Vandali Goslariensis: qui & postea in hac urbe Ripensi, primus post remotos ab officio põtificios, Superintendens constitutus, firma ueræ religionis fundamenta iecit: & omnibus quantum in principio renascẽtis Euangelij fieri poterat, per totam diœcesin rectè constitutis, colica passione debilitatus, in uera fide, & assidua filij Dei inuocatione, placidissimè ex hac mortali uita in cœlestem academiam discessit: Anno Domini 1541, undecimo die Augusti, sub horam quartam à meridie. Toto

autem morbi tempore, orationem Mosi, Domine refugium factus es nobis à generatione in generationẽ, &c. sæpius in sui consolationem repetijt.

Sed redeo ad CHRISTIANVM, qui in externa gubernatione iustus, clemẽs & munificus erat: obsequens omnibus, aduersus nemini, adeò ut ab omnibus diligeretur, nec ullis nisi perditis hominibus, aut sceleratis Papistis infensus esset.

Et ut suæ ditioni subiectos nõ sola pietate, sed & castitate, alijsq; uirtutibus anteiret, elegit sibi coniugem, uitæ sociam, piam & modestissimam principẽ, DOROTHEAM, ex clarissima inclytorum Saxoniæ principum familia ortam, filiam illustrissimi principis MAGNI, Ducis Saxoniæ inferioris.

Nec infœcunda ea fuit, sed Deo benedicente peperit ei quinque generosos liberos: ANNAM, quæ nupsit AVGVSTO, Duci Saxoniæ Electori, &c. FRIDERICVM Secundum, Regem ac dominũ nostrum clementissimũ, (qui natus est anno Christi 1534, Calendis Iulij: & hoc anno patri sanctissimo fœliciter succesit, annum agens quintum & uicesimum:) & præter hos,

ter hos, MAGNVM, IOHANNEM & DOROTHEAM.

Cæterùm ut & reliquum uitæ curſum attingamus, ſciendum eſt, Chriſtianum à morte patris, ad hæc regna gubernanda uocatum, electum, coronatum.

Cum enim pater eius, fœliciſsimæ memoriæ, FRIDERICVS primus, Anno Chriſti nati 1533, decimo die Aprilis, inuocato filio Dei, placida morte obijſſet: ſecutum eſt interregnum, quod multis periculoſis motibus has terras inuoluit.

Sinite hoc loco, Auditores, præterire me calamitatem noſtram: quæ tanta fuit, ut ex ea non modò huius regni incolæ, ſed & uicini, ſi qui fortè nobis amicitia coniuncti erant, ingentem dolorem, luctum, mœroremq́; ſuſceperint.

Mortuo enim FRIDERICO, Rege optimo, & legum ac pacis amantiſsimo, fuit hoc Regnum Daniæ, non minus quàm Alexandri mortui exercitus, Cyclopi effoſſo oculo ſimillimum.

Nam gloria paucorum, laudis tituliq́; cupido, ut poetæ uerbis utar, patriam noſtram obruit: uana regnãdi libido, neſcio quorum Magnatum animos occupauit:

& exteris huic terræ tanquam prædæ inhiantibus, ſpem fecit, regnum tot & tam diuerſis Dominis ſubiectum, facile occupari poſſe.

Vnde Chriſtophorus comes ab Oldenburg, unà cum Georgio Textore & Marco Meiero Lubecenſibus, anno ſequenti,
Anno 1534. nulla occaſione data, armatus fines Holſatiæ depopulari cœpit, non miſsis fecialibus, nec bello denunciato: ſed tamen celeritate & induſtria Chriſtiani, tum Ducis Holſatiæ, repreſſus, in Selandiá profugit, eamq́ue certo defenſore carentem facilè occupauit: dum ſe Chriſtiani II Regis captiui cauſam agere ſimularet, & in hoc felici rerum ſucceſſu Albertum Megapolenſium Ducem bellorum ſocium haberet.

Hic in ipſo illo malo, grauiſsimaq; offenſione, omnes Regni proceres Chriſtiano III Lubecam obſidenti, ſceptrum Daniæ offerunt: quòd is, aliqua ex parte, ijs incommodis mederi poſſe uidebatur. Eam prouinciam, ut duram, difficilem, nec à periculis alienam, bonus princeps, aliquoties quidem modeſtè recuſauit: ſed tandem, inuocato Dei auxilio, ſuſcepit:

ne patriæ

ne patriæ & uicinis, quorum res erat in extremum deducta diſcrimen, ſuam operam denegare uideretur. quo facto, miſſos ad ſe Regni optimates, blanda oratione in illo timore excepit, diffidentesq́ue rebus ſuis confirmauit, & afflictos erexit, dubiosq́ue recreauit.

Tantis autem motibus inteſtinis regnum hoc turbatum erat, ut toto biennio uix in priſtinam trãquillitatem, poſt confectum teterrimum periculoſiſsimũque bellum, reſtitui poſſet. Et, quemadmodum grauiſsimè dicitur,

Ἐν δυστυχίαις λάμπει τὸ καλόν:

ita etiam triſti & periculoſo eo tempore, inter tantas aduerſitates maximè illuxit eximia Regis electi uirtus, & infracta animi fortitudo.

Atque ut omnes intelligant, me huic Chriſtiano III tantum tribuere laudis, quantum ſapienti uiro & fortiſsimo bellatori debeatur: dico, eius aduentu Clementem nautam, turbatorem Iutiæ borealis (quam ueteres Cimbricam Cherſoneſum appellant) uictum, capitis damnatum, & rotis quatuor impoſitum: eandemq́ue mercedem aliquanto poſt etiam

Meiero Scaniam uexanti redditam: urbē Alburgensium celebrem obsessam, oppugnatam uehementissimè, & ui captam, ciuesq; ad unum omnes ob rebellionem è medio sublatos: hanc autem Ripam, patriam nostram, multis expositam periculis omni terrore belli rustici, tetri & periculosi, uicinia, celeritate & clementia eius liberatam. magnas præterea Christophori Comitis & Lubecensium copias, omnibus rebus ornatas atque instructas,
Anno ad Asnicium, Fioniæ urbem, edita strage
1535. ingenti esse deletas: interfectis inter cæ-
die Iunij. teros penè innumeros, duobus Comitibus, uno ab Hoya, altero Teccelnburgēsi ex Vuestphalia: Iisdem diebus ab eodem Rege designato, classem magnam atq; ornatam, quæ ducibus Lubecensibus in Daniam peruenerat, omniaque igne & ferro miscere cœperat, superatam esse atque
ına 1536. depressam: Haffniam bello & fame quassatam, post obsidionem grauissimam, in deditionem uenisse: cæterasque urbes Fioniæ, Selandiæ, & Scaniæ, uno aditu atque aduentu esse captas.

Multa prætereo cōsultò, quæ cum adhuc in recenti uersentur hominum memoria,

moria, neminem latêre poſſunt. Vnum hoc addam, quòd mox poſt Haffniam ingreſſam, CHRISTIANVS obſtacula omnia, quæ curſum Euangelij renaſcentis impedire uidebâtur, heroica animi magnitudine ſuſtulit: uariasque Romanæ eccleſię reliquias aut ſubitò ſedibus deturbauit, aut in eum redegit ordinem, ut auxilij plus quàm periculi ab illis Euangelio ſit expectandum.

Hoc tantum malum impietatis Papiſticæ, tam turpe, tã uetus, & multorum animis inueteratum, tam latè diuiſum atque diſperſum, quis unquam arbitraretur aut ab omnibus principibus uno anno, aut omnibus annis ab uno principe, funditus eradicari potuiſſe? Sed quia,

Nullius eſt fœlix conatus & utilis unquam,
Conſilium ſi non detq; iuuetq; Deus:

gratiæ Deo agendæ ſunt, qui inuictam Regis fortitudinem in periculis, & uerè pium pro gloria Chriſti zelum, fœlici euentu coronare dignatus eſt: ut eius auſpicijs nõ ſolum ab hoſtibus corporum, ſed etiam à captiuitate animarũ, plus quàm Babylonica, liberari poſſemus.

Tandem deuictis, fugatis & captis ho-

ſtibus, duces ipſi qui bellorum autores fuerant, unà cum ingenti multitudine, tanta humanitate dimiſsi ſunt, ut difficile dictu ſit, utrum magis uirtuté eius hoſtes pugnantes timuerint, an manſuetudinem uicti dilexerint.

Pace deniq; non ſine laboribus & difficultatibus acquiſita, CHRISTIANVS III unà cum regina Dorothea, Haffniæ coronam horum regnorum, ſibi ritu ſolenni imponi curauit: Anno à nato Chriſto 1537, Dominica poſt feſtum Laurentij proxima, quæ eo anno in diem Auguſti duodecimum incidebat, huius Chriſtiani natalem.

Et ab eo tempore, uſque ad extremum uitæ halitum, his terris magna cum laude præfuit, annis ferè 22. quibus ſi biennium addideris, quod ab electione ad coronationem eius interceſsit, apparet eum totos 24 annos regio munere perfunctũ, quod anno ætatis ſuæ 32 incepit: & tanta dignitate adminiſtrauit, ut omni uirtutum genere non modò proprijs ſubditis, ſed & uniuerſis Europæ regibus antecelluerit.

Etſi auté tota eius uita, & gubernatio

politica,

politica, multis excellentibus uirtutibus ornata fuit: nos tamen eas potissimum deligamus, in quibus cum Ezechia, Iosia, Theodosio, atque id genus pijs principibus conuenit. Conuenit autem in plurimis, adeò ut expressam Christiani regis, ac præcipuè Ezechiæ imaginem in eo eluxisse haud immeritò dixeris.

Nam siue pietatem spectes, siue instaurationem cultus Dei, siue euersionem idolorum, siue tranquillitatis pacisq; studium, siue denique ardentem in morbis & periculis omnibus inuocationem ueri Dei consideres, inuenies in utroque similia multa, quæ pulcherrimè inuicem conferri possunt.

Videtur itaque mihi breuiter de his dicendum. Ac primũ de pietate, quæ quanta in hoc nostro rege fuerit, nemini dubium esse potest. Is enim Regni gubernatione accepta, non tam nomine, quàm ipsa re, se & Christianum & Regem esse declarauit: unicè præ cæteris principibus in hoc sollicitus, ut doctrinam Christi sibi optimè cognitam propagaret, & per uniuersum hoc regnum Danicum piè & constanter diuulgari curaret: qua re tandem

dem effecit, ut terræ Boreales, remotiſsimis marium interuallis diſsitæ, & tamen imperio eius ſubiectæ, Gotlandia, Noruegia, Farenſes inſulæ, & Islandia, liberatæ à ſuperſtitioſis hominum traditionibus, ſinceram Euangelij doctrinam acciperent. Atque ita inueteratam Papiſtarum idolomaniam, à patre ſuo, piç & felicis memoriæ, FRIDERICO primo oppugnari cœptam, tanta fœlicitate euertit, ſuſtulit, extirpauit: ut ad propagationem ueræ doctrinæ, diuino quodam conſilio natus eſſe uideatur.

Prçtereà habita deliberatione cum Senatu regni, & uiris doctrina & iudicij rectitudine excellentibus, ordinationem Eccleſiaſticam conſcribi fecit: quam cum Luthero, & alijs ſcholæ Vuittebergenſis Theologis nõ diſplicere intellexiſſet, ſuo etiam & totius Senatus ſuffragio approbauit: maximè cum in ea contineantur omnia, quæ ad conſtitutionem Scholarum & Eccleſiarum, adeo q; ad obſeruationem licitam piarum & utilium ceremoniarum pertinent.

Et tandem, ut ea quæ in ordinatione piè ſancita erant, feliciorẽ haberent ſuc-

ceſſum ad gloriam Dei, & uberiorem Euangelij propagationem: ſeptem in hoc regno Daniæ, & quatuor in Noruegia, Superintendétes eccleſiarum eſſe uoluit, eruditione, pietate & morum innocentia celebres: qui curā paſtorum idoneorum eccleſijs præficiendorum haberent, & cœptam Euangelij diſſeminationem ad meſſem perducerent: habita ſimul uerè pauperum ratione, quibus uitæ neceſſaria in noſocomijs liberaliter exhiberentur.

Deinde eccleſijs bene cōſtitutis, Scholas tanquam ſeminaria adiungendas ſtatuit, in quibus literæ & artes bonæ traderentur: ut ſine quibus miniſteriū Verbi diuturnum eſſe non poſſet.

Cum autem Scholæ ſint non ſolum Ecclesiæ ſeminaria, ſed quædam ueluti pietatis & honeſtatis officinæ, in quibus ingenia, etiam ad reliqua uitæ genera ſubeunda, præparari debent: ſapientiſsimo cōſilio curam Scholarum ab hoc Rege inſtitutam perſpicimus.

Vidit enim, ſemper diuino conſilio cœtus ſcholaſticos eccleſijs adiunctos fuiſſe: uidit ſummos doctores, Eſaiam, Elizeū, Iohannem Baptiſtam, Chriſtum & Apo-

stolos, magna auditorum agmina habuisse. agnouit, instauratorem ueræ religionis in ecclesia Vuittebergensi, & uicinis locis, Doct. Martinum Lutherum, felicis memoriæ, socium laborum & periculorum beneficio Dei habuisse clarissimum uirum Philippum Melanthonem: qui, ut omni disciplinarum et linguarum Ecclesiæ utilium cognitione excultus erat, ita summum in ea schola restauranda locum haberet. Vnde factum est, ut hic Scholæ, ille Ecclesiæ potissimùm inseruiret, ea dexteritate, ut & rudiores in doctrina religionis, & artibus humanioribus in uita necessarijs erudirentur, & tota uicinia inde ecclesiarum gubernatores peteret.

Volens igitur CHRISTIANVS in hoc regno, præter Scholas cęteras, potissimũ Academiã Haffniensem, ab auo suo Christiano primo ante annos abhinc 80 fundatam, tũc autẽ motibus bellorũ ferè collapsam, restaurare: id per doctissimos uiros, scholæ Vuittebergensis alumnos, effectum reddidit. et aucto professorũ numero, singulis certa stipendia, unde honestè uiuerent, magna liberalitate attribuit.

Laudantur prisci Danorũ Reges, quos aut templa extruxisse, aut collegia & alios cœtus scholasticos instituisse, aut quoquo pacto religioni Christianæ ornamento uel adiumento fuisse, memoriæ proditum est.

Haraldus Quintus, omnium Christianorum Regum in Dania primus, suasu LVDOVICI Pij Imperatoris, Moguntiæ ante annos 734, unà cũ uxore, & quos secum habuit proceribus, baptizatus est: & cum per arma Saxoniæ à Cęsare impetrata, regno restitueretur, in reditu secum adduxit eruditum uirum ANSCARIVM, cuius opera primùm ueræ religionis doctrina in hoc regno, profanis gentium idolis etiam tum dedito, disseminari cœpta est. *Anno Christi 825.*

ERICVS Tertius, non solum ipse baptizatus est: sed proposito per totum regnum edicto, omnibus suis ut Christiani fierent, & ueræ pietatis doctrinam amplecterentur, demandat. Ansgarium reuocatum, doctrina, baptismo, & miraculis (ut fertur) clarum, magna reuerentia obseruat, amicis intimis annumerat. & non modò per ipsum, unà cum alijs præ-

dicatoribus

dicatoribus nonnullis, uerbum Dei latè ſpargi, & propagari facit: ſed & ex illius conſilio, ante annos circiter 700, duo templa in his terris omnium antiquiſsima extruit: primum Sleſuicenſe, alterum Ripenſe, in hac noſtra patria.

Anſgarius autem Hamburgum redire cupiens, reliquit Rembertũ diſcipulum ſuum, & in epiſcopatu Hamburgenſi ſucceſſorem, ut Chriſtianos νεοφυτὺς in his locis doctrina, exhortatione, & conſolationibus, aduerſus imminentes perſecutiones confirmaret.

HARALDVS Septimus, Gormonis Tertij filius, poſtquam præſente Othone primo, ante annos 615 baptizatus eſt, unà cum uxore Gunilda: & filio paruulo Suénone: (qui tum dictus eſt Suenotho: quòd eum Imperator Otho ex baptiſmo ſuſcepit) mox religionem labefactatã reſtaurauit: et Epiſcopatus erexit quatuor, Sleſuicenſem quidem & Ripenſem, reparatis priorum templorum ædificijs: Roſchildenſem uerò, & Aruſienſem, templis nouis apparatu magnifico extructis.

Anno Chriſti 944.

Et hæc in diuinis rebus prouehendis induſtria, tantam ei laudẽ peperit, ut Helmoldus

moldus asserat, non surrexisse similem ei inter omnes reges Danorum, qui tantam Aquilonis latitudinem ad fidem cognitionis ueri Dei traxerit, & omnem terram ecclesijs & ministris Verbi fecerit esse insignem. Quare eũ & inter Martyres Christi gloriosos numerat: quòd à filio perfido & apostata, ob professionem ac propagationem nominis Christi, regno & uita priuatus sit.

CANVTVS Quartus, quem plerique Sanctum appellare soliti sunt, Episcopos, & cuiuscunque ordinis clericos, benignissimis priuilegijs, decretis & honoribus adornare, & summis largitionibus demereri studebat. cumque eos sibi maximè deuinctos, intimis consilijs adhiberet, & plebem sacrorum rudem, frustra decimarum pensioni assuefacere uellet: grauissimas tum magnatum, tum popularium offensas contraxit: & partim Blacconis perfidia, partim manifestis suorum, maximè Cimbrorum insidijs petitus, anno regni sui decimo, ante annos 481, propter studium prouehendi & cõseruandi ministerium uerbi, Othoniæ in æde Albani trucidatus est, cum ante aram *Anno Christi 1078.*

c pronus

pronus Deo ſeſe commendaret. ex cuius ſanctiſsimis uulneribus, ut inquit Saxo Grammaticus, plus gloriæ quàm cruoris effluxit. quippe præſenti uitæ exitu initium melioris accepit, hoſtili iudicio punitus, diuino ſeruatus.

VVALDEMARVS Primus, pio quodam zelo propagandæ gloriæ Dei, idolomanias Rugianorum ui prohibuit. Cum enim illi idolum Suanteuitum, ex ſimilitudine nominis à Sancto Vito denominatũ, ethnico ritu ſuperſtitioſe pro Deo uenerarentur, creaturam anteponentes Creatori: cui & præter cæteras ſacrificiorum impenſas, in peculium honoris annuatim (horribile dictu) hominem Chriſticolam, quem ſors acceptaret, litare conſueuerunt: Rex ante annos 390. ſimulachrum illud maximum, quo non aliud profanius extitiſſe creditur, deſtructo fano eius, ſuſtulit: & per lixas in exigua fruſta, aptosque foco ſtipites redigi, & igni applicatum, concoquendis militum alimentis ſeruire fecit. Incolas autem Rugię per Abſolonem Roſchildenſium epiſcopum, de cœleſti doctrina erudiri, & lauacro regenerationis in conſortium fideli-

um

um Christianorum associari curauit, datis in ædificia templorum sumptibus.

Hæc, & si qua sunt similia, Christianorum regum facta, magna esse, & insignia ueræ pietatis indicia, quis nõ uidet? quis non ijs laudem suam tribueret?

At si rationem ineamus, in quæ tempora gubernatio eorum inciderit, nõ deerit in nonnullis, quod ut nulla laude dignum, ita Christianum III regem sanctissimum illis longè anteponat.

Nam licet tempore Ansgarij monasteria fuerint Scholæ, in quibus iuuentus mediocriter in bonis literis instituebatur: & Episcopi adhuc suum fecerint officiũ, ita ut summis laboribus, & cũ maximo uitę periculo purã Dei doctrinã inter gentes profanas, fortiter & fideliter prædicarent, & sacramenta administrarent: tamen labascente paulatim puritate doctrinæ, tyrannis Pontificia cõfirmari, imò & adorari cœpit: exorta Monachorum agmina penè infinita, quibus, adeoq́ue omnibus Pontificijs, ampliores quàm decuit honores etiam à summis monarchis, regibus & principibus exhibiti sunt.

Illi igitur Reges, quos diximus, tam

infœlici ſeculo nati, etſi multa pręclarè ac piè geſſerunt, ut pijſsimis Imperatoribus & Regibus conferri poſsint, tamen næuis ſuis nō caruerunt: quòd Romanenſibus, qui columnæ Eccleſię uidebantur, admodum addicti, nimium ſe ijs, pręſertim Monachis, non ſine Regiæ dignitatis ignominia ſubiecerint, moti fortaſsis honeſta opinione de religione: ut non tam ipſi, quàm Pontificiorum ſuperbia ſit accuſanda.

At CHRISTIANVS III, cum ueram de Deo doctrinam amplecteretur, & ſciret ſibi diuinitus commiſſam conſeruandæ doctrinæ curam, non ocioſos impiorum hominum cœtus amauit: ſed remotis ab officio docendi Pontificijs omnibus in Academia ſua Haffnienſi, hanc ipſam Euangelij doctrinam, à probatæ eruditionis & pietatis doctoribus tradi, diſci, & ad poſteros propagari uoluit, ut inde ſemper eccleſijs & ſcholis idonei gubernatores peti poſſent.

Porrò ut omnibus, etiam poſteris, ad fontes doctrinæ cœleſtis aditum patefaceret, magnos impendit ſumptus, ut Biblia ſacra in Danicam linguam uerterentur: & typis

typis excusa, in singulis Ecclesijs reponerentur: secutus, ut apparet, exemplum Constantini Magni, qui suis impensis sacra Biblia aliquoties describi, & ex suo mandato ad omnes nationes transmitti curauit.

Solitus est autẽ ipse uiros doctissimos, qui in ea uersione occupati erant, sæpius admonere, & cohortari, ut etiã si linguarum imperiti non essent, potissimum tamen, quoad fieri posset, uestigijs Lutheri insisterent, & eius uersionem Germanicam, quantum lingua pateretur, sibi imitandam proponerent. Tanti fecit huius uiri iudicium & diligentiam, cuius scripta legebat assiduè.

Huic de ecclesijs sollicitudini, accessit summa eius pietas in priuata & domestica uita. Manè experrectus, diem ab oratione ardẽti auspicabatur: qua finita, diebus sacris, & alias sæpissimè, insignes quasdam è sacris literis sententias, additis commonefactionibus pijs, prælegere solitus est, astantibus cubicularijs, & familiæ aulicæ: quæ ad eum audiendum, non secus ac ad publicas cõciones, magna discendi auiditate concurrebat.

Ante prandium, tempus aliquod cau-ſis cognoſcendis impendit: & ipſe iuſti-ciæ amans diligenter cauit, ne στρεψοδικίστης fieret, uéue quid turpe in ſe admitte-ret per iniuſticiam: quin quod æquum eſſet, ac bonum, tam plebeio quàm patri-cio, tam pauperi quàm diuiti tribueret.

In prandio, adiunctos habuit doctos uiros, Conſiliarios aut Theologos ſuos, cum quibus de hiſtorijs, aut religionis & reipub. ſtatu piè contulit: moués interdũ quęſtiones et diſputationes de reb. arduis.

Vt enim ſyncero amore doctos omnes complexus eſt, maximeque eos qui Euan-gelij doctrinam profiterentur, quos fauo-re, muneribus & honore proſequi nun-quam deſtitit: ita etiam præſentia & col-loquijs eorum ſummè delectabatur.

A' prandio, quoties publicis negocijs non occuparetur, ſtudijs humanioribus, ac præſertim mathematicis, aut lectione ſacra ſeſe oblectabat.

A` cœna, non helluationibus, non aleę deditus erat: ſed plerunque uel Pſalmos canere, uel hiſtorias elegantes legere ſo-lebat: donec peractis precibus ſuis, Deo ſeſe commendaret: & ſuaui muſicorum

concentu

concentu oblectatus, somnum caperet.

Theodosius Secundus scripsit sua manu libros Noui testamenti, quorum aliquam partem quotidie legit.

Fertur & Alphonsus rex Neapolitanus, Biblia sacra, unà cum Glossa (ut uocant) ordinaria, quatuordecies diligenter perlegisse, adeò ut non modò historias præcipuas, sed etiam multas paginas, de uerbo ad uerbum, memoriter recitare potuerit: & tamen diem quo nihil legisset, sibi turpiter perijsse dolebat.

Tanta, si non maiori, diligentia erat CHRISTIANVS Tertius. Plurimum enim temporis sacræ lectioni tribuebat quotidie. & simul scripta Lutheri, ac aliorum piorum diligenter inspexit: idque ea felicitate, ut magnos paulatim in uera pietate progressus faceret. Et in æstu tentationum ac periculorum efficaciam Euangelij sentiens, frequenter dulcissimum cœlestis doctrinæ nectar appeteret, seque eo recrearet: quod non, ut ille, putidis & feculentis hominum commentis, glossis ἀγλώσσοις, interpretationibus obscuris aut impijs turbatum, nec humanarum traditionum uappa malè dilutum: sed ex fon-

tibus limpidiſsimis, Lutheri interpreta-
tione pia, perſpicua, & analoga fidei, pri-
ſtino nitori reſtitutis, affatim hauriebat.

Non dicam quanta alacritate, ſine fa-
ſtidio, quamplurima hiſtoricorum monu
menta euoluerit. unde factum eſt, ut an-
nalibus patriæ etiam perluſtratis, præter
cætera pleroſque Danorum reges, ferro
& inteſtinis bellis abſumptos didicerit,
ſuamq́ue uitam Deo ardentius commen-
dauerit.

Ac, ut breuiter quod res eſt dicam, tan-
tum crebra piorum & utiliũ ſcriptorum
lectione profecit, ut mentem ſacris uer-
bi diuini ſententijs, & præceptis uitæ
quàm optimè formatam haberet: nec in-
feliciter regulam Nazianzeni ſibi obſer-
uandam proponeret, quam utinã omnes
non modò principes, ſed & ſinguli cuiuſ-
cunq; loci atq; ordinis homines imis pe-
ctoribus infigerent,

ὁ νοῦς ἀεί σοι καμνέτω, τυπούμενος
θείοις νοήμασί τε, καὶ βίου λόγοις.

Taceo continuum orandi ſtudium,
quo ſemper impendentes calamitates a-
uertere nitebatur. Notum enim eſt, do-
ctiſsimos homines in Germania & alijs
regnis,

regnis, sancta ieiunia et litanias publicas, per uniuersum regnū, singulis penè annis, ab hoc Rege institutas, summis encomijs prædicare: & cōstanter asseuerare, se nunquam tam pia, tam ueterum regum similia uidisse ieiunia, aut inuocationis exercitia: quibus non secus ac olim Niniuitarum, rex CHRISTIANVS ipse alios exemplo haud cōtemnendo anteiret.

Nec fuit inanis & frustranea hæc precandi assiduitas, quin & Regi & regni incolis commoda afferret plurima: adeò ut pax diuturna, propagatio Ecclesiarum & Scholarum, & florens diuinis benedictionibus regnū, uicinis æmulis inuidiam non leuem iniecerit: cum cætera regna luxuries, uicijs odijsq́ue superbia uerteret: ita ut ea ob funestissima bella, & certamina ambitionum, uastationes, tyrannides, persecutiones piorum, & seruitutes morte grauiores, acerbissimis doloribus, luctibus & mœroribus premerētur, & ruinam interitumq́ue minarentur.

Adde quòd uita Regi, ualetudinario quidē, sed oranti, miraculose prorogata sit. Cum enim ante annos aliquot, Lundæ Scaniensiū, & postea sępius Coldingę

Cimbrorum oppido, lethali morbo corriperetur, nec in arte medica ullus esset præsidij locus reliquus, constat eum suis & suorum precibus immediatè à Deo uitam multorum annorum obtinuisse.

Quantum autem hic Rex alijs calcar ad similia pietatis officia addiderit, quanquã ipsi uidetis, tamen à me in dicendo prætereundum non est.

Hoc enim sic fieri solere accepimus, ut cum homo imitationem intelligat, & imitando discat, Regum probati mores facillimè multorum animos alliciant ad imitationem: maximeq́ue eorum qui & honestatem amant, & in regno uiuunt, aut domestica & familiari regis fruuntur cõsuetudine, ut inquit Claudianus Stiliconem laudans:

Scilicet in uulgus manant exempla regentum:
Vtq́; ducum lituos, sic mores castra sequuntur.

Et Cicero ad Lentulum scribens: Sunt hæc, inquit, apud Platonẽ nostrum scripta diuinitùs, quales in Repub. principes essent, tales reliquos solere esse ciues.

Quare factum est, ut pio Regi, pium fuerit satellitium: studio pietatis in uulgus optimis exemplis propagato.

Inciuile enim uidebatur, miniſtrum ſtertere, aut aliud agere, Rege ſumma cũ attentione concionantem audiente: inciuile uidebatur, miniſtrum tacere, Rege canente: inciuile & impium iudicabatur, ſacram cœnam negligere, qua Rex uteretur ſæpiſsime.

Vidimus nobiles & aulicos cæteros, cõcionibus frequentes & attẽtos unà cũ Rege intereſſe: uidimus cum gaudio & admiratione milites ueteranos, non modò armis et rebus fortiter geſtis, ſed et pietate claros, alta uoce pſalmos exẽplo Regis canere: uidimus eoſdem, frequentiſſimo cœnæ Dominicæ uſu Regiam pietatem æmulari.

Ac ſolet mihi de his cogitanti, in mentem uenire illius temporis, quo Vuittebergę præceptorem noſtrũ clariſsimum, D. PHILIPPVM Melanthonem, ſæpius audiui ſtatum eccleſiarum noſtrarum, non ſine læta gratulatione prædicare: & ſocietati fideliũ comparare, quę tempore Chriſti, uerſantis in Palęſtina, ac docentis, fuit in Capernao.

Quia ut illic iucundiſsimus erat paſtoris Iairi, & Capitanei centurionis cum

Christo consensus: ita & in hoc Daniæ regno amœno, claruit hactenus summa Regis pietas, & erga ueram religionem, Ecclesias & Scholas amor intimus: proceres & præstantissimi quique regem pacificum dilexerunt, & eius exemplo adducti, nihil ea beneficentia antiquius ducebant, qua ueræ religionis amorem summis charitatis officijs ostenderent.

Doctores etiam uerbi, simplici ueritate contenti, utilissimam in Ecclesijs concordiam retinuerunt: & Regis autoritatem ueriti, nullas neque doctrinæ purioris corruptelas, neq; calumnias aut hyperbolas Illyrica pice infectas, unquam in uulgus spargere tentauerunt.

Quod si in multis Germaniæ locis, simili principum cura præcaueretur, non tantis conuiciorum plaustris immeritò obruerentur præceptores optimi: nec tot dolendæ & perniciosæ ecclesijs dissensiones, in summa impunitate mẽdaciorum excitarentur, à leuibus & petulãtibus ingenijs, quibus usitatæ fraudes sunt, panicis clamorib. rumusculos ficticios spargere, & τερατολογίας καὶ θαύματα ῥημάτων quærere: ut summos ac clarissimos uiros,

optimè de ecclesijs meritos, suspicionib.
prægauent, sibi applausus populares &
eruditionis opinionem concilient, & rudiores in dubitationes aut errores perducant.

¶ Audistis quæ sit diuina atque incredibilis pietas Regis, qua non modò eorũ hominum qui nunc sunt gloriam, sed etiam antiquitatis memoriam longè superauit.

Restant uirtutes cęteræ, quas paulo antè commemorare cœperam, quæ magnæ & multæ sunt. Non enim sola pietas in summo Rege quærenda est, sed multæ sunt uirtutes eximiæ huius effectus, comitesque uirtutis: sedulitas, studium pacis, iusticia, facilitas, liberalitas, fides in promissis, atque id genus præclaræ & heroicæ uirtutes. quas omnes enumerare, nostri non est instituti.

Ac primùm quanta sedulitate fuerit, tũ res eius præclarè gestæ: tum etiam symbolum, quo admodum est delectatus, satis commonstrat. Est enim oratio mentis character: & mos hic apud Magnates inoleuit, ut sua quisq; apophthegmata & symbolum habeat uocale.

Quemad-

Quemadmodum Iulius Cæſar in ore ſemper Græcos uerſus Euripidis de Phœniſsis habebat,

εἴπερ γὰρ ἀδικεῖν χρὴ, τυραννίδος πέρι
κάλλιστον ἀδικεῖν· τ' ἄλλα δ' εὐσεβεῖν χρεών.

Quod Cicero uertit in Officijs hoc pacto:

Nam ſi uiolandum eſt ius, regnandi gratia
Violandum eſt: alijs rebus pietatem colas.

Antoninus Pius ſæpe dixiſſe fertur: Malo unum ciuem conſeruare, quàm mille hoſtes occidere. Ab hoc adoptatus Antoninus Philoſophus, fertur in ore habuiſſe Platonis dictum: Tunc florent reſpub. quãdo uel philoſophus regit, uel rex philoſophatur. Sapientiſsimus rex Neapolitanus Alphonſus, ad effigiem pelecani, roſtro elicientis ex pectore ſanguinem, ad pullos fouendos, addidit inſcriptionem: Pro lege & pro grege. FRIDERICVS Auſtriacus, Maximiliani pater, aſsiduè dixit: Diſsimulare qui neſcit, imperare neſcit. Maximilianus hoc ſymbolum, temperantiæ & prudentiæ præcepto compoſitum habuit: Tene modum, & reſpice finem. Eius filius Philippus, pater Caroli, dicitur hoc ſymbolo oblectatus: Quicunque uolet. Carolus Quintus fre-

quenter

quenter ſymboli uice dixit: VLTERIVS.

Quorum quidem omnium grauiſsimum eſt, & modeſtiſsimum, Alphonſi dictum. At modeſtius, & cum maiori pietate, ſanctiſsimus Rex CHRISTIANVS III, duo ſymbola uſurpauit, & in multis locis etiam ad ædificia ornanda aſcribi curauit:

1 *Zů got mein troſt allein,*
Sunſt andern kein.

2 *Ach Got ſchaff dein willen.*

Sim licet innumeris hinc curis, inde periclis
Cinctus, at amplector te Deus alme fide.
Omnia tu ſolus, mihi tu ſolatia præſtas:
Cætera nil proſunt, nil peritura iuuant.
Cuncta meis cedant, quæ fert tua Chriſte uoluntas,
Vt tibi ſolliciti munera grata ferant.

Horum autem ut prius firmam regis in Deum fiduciam, ita poſterius ſedulitatem eius non uulgarem indicat: qua non modò ipſe recta facere nitebatur, & Deo placentia: ſed & pro officio ſuo urgebat ſtrenuè, & pijs uotis à Deo precabatur, ut in politia, eccleſijs & œconomijs, bona, ſalutaria, & Deo grata fierent ab omnib.

Decet autē, ut ſymbolum illuſtriſsimæ eius Reginæ DOROTHEAE, Dominæ noſtræ clementiſsimæ, laude digniſsimum prioribus addatur. Ea enim, ut eſt eximia pietate, uirtute, gratia, ita hoc dicto utitur aſsiduè, & ſymboli loco habet:

Alles von Got:

A' *Deo omnia.*

Quæ uox quot & quantas uirtutes, omni prçconio maiores ei tribuat, ſingulis cogitandum relinquo.

Quanto præterea ſtudio pacis fuerit, apparet ex bello mox poſt electionem cō tra graſſatores quoſdam ſuſcepto: quod ea animi moderatione confecit, ut nihil aliud niſi pax quæſita uideretur. Nec ſe bellis ullis ab eo tempore implicuit, ſed idem ſenſit quod Martianus Imperator, cuius ſymbolum fuiſſe fertur: Quando in pace uiuere poſſumus, non eſt opus induere arma.

Nouit tot & tāta eſſe belli incōmoda, quot ſunt pacis commoda: nouit bella per ſeſe doctrinas & diſciplinam delere: maluit ergo in pace, eccleſijs, politijs & ſcholis conſulere, quàm bello ijs uaſtitatē

attrahere:

attrahere: maluit εἰρηνόποιος, quàm πτολί-πορθος & esse & appellari.

Hoc pacis amore adductus Rex sapiẽtissimus, filio suo FRIDERICO Secundo, in regni successionem legitimè electo, homagium à subditis præstari uoluit, anno à nato Christo 1542: ut est in Disticho, quod simul & ætaté Principis & annum Domini complectitur.

En ut rex Danis lectus FRIDERICE *uocaris,*
Non anni plures octo fuere tibi.

Vidit enim optimus patriæ pater, ea re concordiam firmari, & nouis motibus occasiones denegari. Habuit ante oculos summorum regum exemplum, quo sibi id faciendum, quod illi fecerunt, iudicauit. Meminit idem ab auo & patruo suo factitatum: meminit Dauidem, Valentinianum Primum, Theodosium, Carolũ Magnum, Henricum Aucupem, eius filium Othonem primum, Fridericum Austriacum, aliosque nonnullos Reges & Imperatores, hoc pacto subditis non modò successorem certum, sed plerunq; etiam pacem & tranquillitatem, ab intestinis dissensionibus alienam reliquisse.

Non autem in pace diutina, inani & i-

gnauo ocio deditus erat: ſed fuit reuera φιλήσυχος καὶ δραστήριος, quales fuiſſe Lacedæmonios ait Thucydides. Multa loca ædificijs ornauit, arces permultas ſuo ſumptu à fundamentis extrui fecit. In arce Haffnienſi bibliothecã nobiliſsimam inſtituit: & quoties per aduerſam ualetudinem non impediebatur, ſingulas regni oras adijt ipſe. Fouit eccleſias & ſcholas, ijsque reditus liberaliter attribuit: iuſticiam in diſciplina tuenda, & politica iuriſdictione exercuit diligentiſsimè.

Nihil enim turpius, aut ſe indignius iudicabat, quàm in numero eorum eſſe iudicum, qui (ut inquit Comicus noſter) ſæpe propter inuidiam adimunt diuiti, aut propter miſericordiam addunt pauperi.

Et quia eam eſſe laudem in animũ induxit maximam, quàm maximè ſeruire ſuorum commodis, remque ad ſalutem & dignitatem populi adminiſtrare: curã legum honeſtarum & utilium nõ modò non recuſauit, ſed etiam cum pleræque leges à Vualdemaro Secundo, ante annos 325 latæ, correctionem quandã poſtularent, propter circumſtantias perſonarum,

narum, negociorum & locorum hoc tem pore à prioribus diuerſas : ipſe aliquoties poſt ſuſceptam horum regnorum gubernationem, ac præſertim ultimo uitæ & regni mēſe, ſuas quaſdam leges poſitiuas, non ſine conſenſu Senatus tulit, de certis factorum & pœnarum circumſtantijs: quæ cum iuſticiæ ſeruandę admodũ proſint, & legi diuinæ non repugnenr, magni faciendæ ſunt: & partim propter autoritatem regiam, partim propter probabilem honeſtatis & utilitatis rationem, neceſſariò à ſubditis obſeruandæ.

Potiſsimum autem in ijs commemoratione dignum eſt decretum, graui conſilio recens editum, de noua periurij pœna, qua ſemel periurus, aut falſus teſtis, non amplius ad præſtandũ iuramentum, uel teſtimonium dicendum admittitur: ſed perpetua notatur infamia, & priuatus bonis omnibus, duobus truncatur digitis, quos in altum erexit, cum Deum periurij teſtem inuocaret ac uindicem.

Voluit enim bonus princeps, hac pœnæ ſeueritate frenare uulgatã in peierando leuitatem, ne quis temerè periurio ſeſe polluat, niſi malit digitorũ iacturã facere.

Facilitate insuper tanta fuit, ut ei uerius quàm Pompeio Ciceronis illud conueniat: quòd ita faciles aditus ad eum priuatorum, ita liberæ querimoniæ de aliorum iniurijs fuerint, ut is qui dignitate principibus excellit, facilitate par infimis esse uideatur.

Cęterùm quę fuerit Regis nostri sapiētia, multarum artium peritia, & memoria uerè diuina: quæ heroica & inuicta animi fortitudo in bellis gerendis, & ferendis uulgi erratis: quæ patientia in morbo annorū octodecim, quæ clementia, quæ humanitas, quæ comitas, quæ munificentia in suos & peregrinos, maximè exules ob Euāgelij professionē, qui amor studiosorum, quæ deniq; in consilijs Reipub. utilibus constantia, & in fœderibus seruandis fidelitas eius fuerit, omnibus non solum huius regni, sed totius penè Europæ incolis notissimum est.

In hunc enim unum Regem, tanquam ueræ pietatis & omnium uirtutum exemplar præstantissimum, omnium oculi cōiecti erant: hunc uelut ecclesiæ columen, miserorum asylum, regumque omnium qui nunc sunt decus præcipuum, uenerabantur

rabantur omnes. Quare ſola earum uirtutum commemoratione contentus, perbreuem tantum ſeruati fœderis narrationem adijciam.

Cum enim anno Domini 1543 in Suecia ruſticus quidam, Nicolaus Tack, adiuncta ſibi Smalandiorum caterua, ſeditionem aduerſus regem Goſtauum moueret: CHRISTIANVM III, cuius potentia ſummo eũ timore affecit, miſsis nuncijs ſolicitabat, ut aliquantiſper hac re diſſimulata quieſceret, nec ullam confœderato ſocio opem ferret. hoc enim pacto regnum Sueciæ, cum magno plebis applauſu, ad ipſum ſuperato Goſtauo rediret. Verùm tam amplæ conditioni, quam alius fortè non recuſaſſet, longè prætulit princeps optimus religionem initi fœderis: & miſsis aliquot peditum cohortibus, & turmis equitum, Goſtauo ad anguſtias redacto, fidem in reprimenda ruſticorum ſeditione præſtitit, eosque imperata facere coegit.

Sed de uita eius dicendi finem faciam. Reſtat nunc fœlix & tranquillus ex hac uita exitus, qui cum rationem moriendi pijſsimam nobis exhibeat, minimè ſilen-

tio est prætereundus.

Nihil enim Christiano homini neque optabilius neque melius ęst, quàm ut ueram moriendi artẽ tempestiuè addiscat, & in numero eorum inueniri poſsit, de quibus dicitur: Beati mortui, qui in Domino moriuntur. In quam ſententiam pręclarè cecinit Iohannes Stigelius, & uir & poeta optimus:

Hæc niſi ſit certæ uigilans meditatio mortis
Vita, Deo gratæ nil rationis habet.
Viuimus & morimur, metam aſpiramus ad unam:
Qui bene deſierit uiuere, uictor erit.
Ah quantum eſt didiciſſe mori: ſic tranſige uitam
O' homo, ut in Chriſti uiuere morte queas.

Mortuus est CHRISTIANVS Tertius, omnium, quantum est qui uiuant, Regũ rex honoratiſsimus, in uicinia Coldingę, Cimbricæ Cherſoneſi oppido, initio huius anni 1559, ipſis Calendis Ianuarij: anno ætatis ſuæ quinquageſimo ſexto, climacterico octauo. Fuit enim totum uitæ eius curriculum 55 annorũ, quatuor menſium, & dierum uiginti.

Prodigia mortem eius antecesserunt uaria: inter quæ præcipui ſunt, gemini

terris

terris mutantes regna cometæ, qui uarias populis principibusque uices denotare solent: quorũ alter Anno Christi 1556, ultra quinquaginta dies illuxit, ab initio Martij ad uicesimum diem Aprilis: alter anno 1558, à sexto die Augusti per uiginti dies apparuit.

His accedit admonitio angelica. Nam eodem anno, die uicesimo tertio Decembris, decimo die ante obitum suum, per quietem ab angelo Dei edoctus est CHRISTIANVS III, quòd cum anno nouo ualetudo eius aduersa in meliorem innouaretur, & tunc uita longior sequeretur. Atque ab eo tempore se indies ad instantem mortem, cuius iam præscius erat, & ad cœleste domicilium pijs exercitijs præparauit.

Calendis Ianuarij, memor cõmonefactionis diuinę, ut itineri sese in patriá cœlesté accingeret, primùm summo mane sibi prælegi uoluit locum Pauli ad Galatas primo: Christus dedit semetipsum ꝓ peccatis nostris, ut eriperet nos de præsenti seculo nequam, secundũ uoluntaté Dei, & patris nostri: cui gloria in secula seculorum, Amen.

Deinde concionatorem ſuum M. Paulum Nouiomagum ad ſe uocari iubet: & remotis arbitris, ſolus cum eo per mediam horam in cōclaui colloquium habet. ubi piam & rege Chriſtiano dignam edit confeſsionem: & partim ipſe ſeſe promiſſionibus Euangelij conſolatur: partim etiam dignitatem & utilitatem miniſterij conſiderans, hūc miniſtrum magna cum lætitia audit ſibi annunciantem remiſsionem peccatorum, iuſticiam & acceptationem ad uitam ęternam, gratis propter IESVM Chriſtum mediatorem fide apprehenſum.

Et poſtea ſub horam decimam, abſoluta concione M. Pauli de circumciſione Chriſti, & nomine IESV, ſacram corporis & ſanguinis Domini noſtri IESV Chriſti cœnam, in uberiorem fidei confirmationem ſibi adminiſtrari effecit.

Regina DOROTHEA, finitis in templo ſacris, lachrymabunda aduenit, & tacita ad lectum accedit. Tanto enim fletu & dolore grauabatur, ut nihil aliud agere, & ne quidem clauem à Rege oblatam accipere, neque diutius in eo loco commorari poſſet.

Interea

Interea Rex uocatum ad ſe cancellarium utrunque, Iohannem Frijs, uirum prudentiſsimũ, optimè de his regnis meritum, unà cum Andrea Barbij, ſeria exhortatione & mandato graui alloquitur: hác eſſe extremam ſuam uoluntatem, ut datæ fidei memores, FRIDERICVM Regẽ deſignatum, pijs & utilibus conſilijs in gubernatione adiuuẽt: & ipſi autores ſint ac hortatores, ut pacis amans, ſynceram Euangelij doctrinam, eccleſias, ſcholas, totius denique patriæ ſalutem, dignitatem & gloriam, paterno ac auito exẽplo tueatur & promoueat. haberent etiã miniſtrorum Regiorum rationem, ut labores eorum liberali ſtipendio recompenſentur, & gratiæ illis pro præſtita ſibi fidelitate & diligentia agantur.

Cum autem illuſtriſsimi liberi eius, Iohannes & Dorothea, qui tum ſoli præſentes aderant (FRIDERICVM enim in Selandia tempeſtas aduerſa detinuit, & Magnus ad Ducem Saxoniæ Auguſtum Electorem abierat) lachrymis ſuffuſi & eiulantes, materno iuſſu patrem adirent, & genibus ante lectum innixi, offenſę, ſi fortè ullam admiſerant, ueniã peterent: ipſe

dextra capitibus eorum impoſita, ſanctos patres imitatus, illis benedicit: orans ut in uera pietate, timore Dei, & amore uerbi diuini, honeſtè ac placidè uiuant, diuinis benedictionibus creſcant, & bonis omnibus affluant.

His digreſsis, Regina iterum adueniens, multis eum lachrymis alloquitur: & errata, ſi quibus animum eius unquam offenderat, condonari ſibi petit. Tum ille: Mea DOROTHEA, inquit, dulciſsima coniunx, ſis bono animo: nihil eſt iniuriarum: uita nobis, ita ut uolui, placida fuit: ſemper te amico eſſe animo erga me ſenſi, morigeram, obſequentem, bonam. Omnia ſunt condonata. Nunc me Deus ad cœleſtem patriam auocat: decet noſtra deſideria uoluntati diuinę ſubijci: & ſi unquam meam erga te experta es beneuolentiam, quæſo hanc mihi gratiam nunc pro illa des, ut luctum minuas. Me enim non amittis, ſed præmittis: & cum Deo ita uiſum fuerit, iterum mihi iungêris in uita æterna, in regno cœleſti, ibi eris ſocia læticiæ & fœlicitatis æternę. Hęc uita caduca eſt, breuis & calamitoſa: illa æterna & fœliciſsima. in hac præſens, illā animo

absens desideres, illam speres, illam dies noctesque expectes, de illa cogites, illa te oblectes, ad illam in timore Dei te præpares. & dum inter homines uersaris, te fidei fructibus exerceas: liberos qua decet pietate instituas: & maximè FRIDERICO nostro salutaria cõsilia communices, eũque moneas ne nouis exactionibus suos subditos oneret, sed Deum timeat, pacem amet.

Hęc uerba mutuus amplexus cõsequitur, quo sibi inuicẽ tandem ualedixerũt.

Post Reginæ abitum, ipse oratione ad astantes nobiles, medicos, & ministros cæteros conuersa, singulis pro exhibitis in se officijs gratias agit, & dextera data ualedicit.

A' meridie quatuor horas, quibus adhuc uixit, pijs exercitijs tribuit: sępius ardentissimis uotis Ecclesiá, sese, suamq; posteritatem & regna Deo commẽdauit.

Et quia inuictissimus heros, utut firmo fidei robore prędítus erat, etiam tunc tentationibus spiritualibus non caruit: Psalmis canẽdis sese dedit, ut tela Diaboli scuto fidei excepta leuius ferret, & excuteret facilius.

Hoc

Hoc enim pio canendi exercitio ſe antea, tam in proſpera quàm aduerſa ualetudine, recreatum, & ſummis doloribus liberatum meminit.

Ordine autem hos quinque Pſalmos Germanicos ipſe, ſpe uitę melioris lætus, cum miniſtris luctu & triſticia penè obrutis cecinit:

1. *Mit fried vnd freud ich fahr dahin.*
2. *Mitten wir im lebend ſind.*
3. *Nu laßt vns den leib begraben.*
4. *Nu bitten wir den heiligen geiſt.*
5. *Vuir gleuben all an einen Got.*

Sed quemadmodum à Simeonis cantico initium fecerat: ita etiam deſiderio inſtantis reſolutionis, & beatiſsimę cum Chriſto & cœleſti Eccleſia cõuerſationis, idem canticum altera uice cantari, & in eo canendi finem eſſe uoluit.

Miramur autem, & magis etiam miraremur, niſi plurimum temporis ab eo per omnem uitam Pſalmis & publicè & priuatim canendis tributum ſciremus: quòd Rex in extremo agone, iam animá agens, tantum memoria ualuerit, ut Pſalmorũ meminerit: atque eorum Pſalmorũ, quos

Lutherus

Lutherus ſub finem cantionum funebrium, eodem penè ordine, in funere & reditu à ſepultura piorum, ad noſtri conſolationem, & ſpem reſurrectionis corporum, canendos admonet.

Quis non miretur, hominem adhuc uiuentem, eos Pſalmos qui mortuis, imò & ſepultis uſitatè accinuntur, ſibi non ſecus ac mortuo, & ad ſepulturæ locum allato, cantari uoluiſſe?

Alius in eo morbo ſibi uitam longiorem fortè expectaſſet. At hic Rex pijſsimus, tam fuit certus de morte imminente, & reſurrectione carnis ſuæ, ut futura præteritis certiora habuerit.

Semel atque iterum omnes, quotquot in conclaui aderant, in genua procumbere iuſsit, & Deum pro ſe ardenter inuocare, ut ſpiritu diuino confirmatus, in firma & conſtanti fide, qua tum lætus beneficia Dei complectebatur, ad finem uſque perſeuerare poſſet.

Aſtabant & concionatores Regij, M. Paulus, & M. Andreas Martinus: qui per uices dicta Scripturæ cõſolationis pleniſſima repetebãt, & pręcipuè ea quę Iohan. tertio, & apud Eſaiã capite 53 inueniũtur.

Nec

Nec ceſſauit ipſe, quin ſententias ſibi antea familiariſsimas, in memoriam reuocaret, & dulciſsima paraphraſi in ſui cõſolationem explicaret.

Ac tandem poſt quartam pomeridianã deficientibus paulatim uiribus, anima eius hoc mortali carcere placidè liberata eſt: & ex hac ærumnoſa uita, ad lętiſsimã Dei, caſtorum angelorum, piorũ regum, & ſanctorum omnium ſocietatẽ euocata eſt: quorum colloquijs & ſuauiſsima fruitur conſuetudine, nobis in hac ualle miſeriarum & luctu grauiſsimo relictis.

Nam, ut cæteros taceam, patruelis eius Chriſtianus Secundus rex captiuus, qui uiuum dilexerat unicè, à quo ſemper humaniſsimè tractabatur, tanto dolore ob mortem eius affectus dicitur, ut intra paucos dies mœrore ſubitò extinctus ſit, annum agens ſeptuageſimum ſeptimum, climactericum undecimum.

Corpus autem CHRISTIANI III, Othoniæ in æde S. Canuti, honorificè, ut decuit, ſepultum eſt: 13 die Februarij, hoc anno 1559.

In pompa funebri, præter DOROTHEAM Reginam, eiuſque liberos, FRIDERI-

CVM

CVM regem, Iohannem & Dorotheam, & nobilium comitatũ haud exiguum, aderant (ut meministis) fratres Regij, illustrissimi Duces Holsatiæ, &c. IOHANNES & ADOLPHVS: qui luctu maximo στοργὴν suam erga defunctum fratrem declararunt, quem hactenus intimo amore & reuerentia summa prosecuti sunt.

Tanta etiam familiaritate, & uera beneuolentia cum filio eius FRIDERICO rege designato, postea aliquandiu sunt conuersati, ut idem uellent, & idem nollent: & omnibus certam spem facerent, diuturnam fore inter eos amicitiã, qua nihil his terris melius accidere potest.

Habetis breuiter, Auditores, quæ hoc tempore de CHRISTIANO III, piȩ memoriæ, Daniæ & Noruegiæ rege illustrissimo, dicere uolui: cuius opera in bello, in ocio, in negocio, suo quisq; tempore usus est, non sine lætitia & utilitate maxima.

Vestrum est, perpetuam uirtutum & beneficiorum eius memoriam in animis retinere, uitæque & mortis exempla pro modulo & uocatione uestra imitari: & Deo gratias agere, quòd tam salutarem principem, Christi gloriȩ & salutis patriȩ aman-

amantiſsimũ, tot annos nobis cõceſſerit.

Cum autem bonorum principum interitus, plerunque inſignes rerum mutationes & miſerandæ confuſiones ſecutæ ſint: neceſſarium nobis eſt, ut agamus pœnitentiam, & Deo nos toto pectore commendemus.

Te igitur Omnipotens, æterne, uiue, & uere Deus, æterne & unice pater Domini noſtri IESV CHRISTI, creator cœli & terræ, angelorum & hominum, & aliarum creaturarum omniũ, unà cum filio tuo coęterno Domino noſtro IESV CHRISTO, crucifixo pro nobis, & reſuſcitato: et Spiritu ſancto tuo, uiuo, ueraci et caſto, ueris gemitibus inuocamus, & pectore toto confitemur, nos eſſe miſeros peccatores: ac uerè dolemus nos horribiliter peccatis quamplurimis te offendiſſe, & pœnas commeruiſſe, & iram tuam metuimus: ac ſupplices oramus te, ut in ira tua miſericordiæ recorderis: non abijcias nos ad te confugientes, quanquã ſumus miſeri, ſpreti, infirmi, uarijs ſordibus fędati, ἐξουθενημένοι, & prorſus deformia ἐκτρώματα, ut Paulus de ſe loquitur: ſed remittas nobis omnia peccata noſtra, nos iuſtifices

& ſalues,

& ſalues, per & propter filium tuum, Dominum noſtrum IESVM CHRISTVM, quē uoluiſti pro nobis eſſe uictimam, καὶ μεσίτην καὶ ἱκέτην: nos ſanctifices & clementer gubernes Spiritu ſancto tuo, tribuas pacem in diebus noſtris, mitiges pœnas publicas & priuatas, imminentia pericula ac motus bellicos pro tua bonitate auertas: Eccleſias, Scholas, & politias in his regnis, propter tuam gloriam conſerues: & Illuſtriſsimo principi ac regi noſtro FRIDERICO ſummus conſiliarius adeſſe digneris, eiusq́ue gubernationem ita fortunare, ut ipſe paternis uirtutibus ornatus, religionem, iuſticiam, honeſta doctrinæ ſtudia, diſciplinam & pacem publicam promoueat: tibiq́ue æterno Deo, in his regionibus uera Eccleſia uoce miniſterij colligatur, & tua ope aduerſus omnium diabolorum, tyrannorum, ſophiſtarum & fanaticorum hominum furores defendatur, hoſpitia mediocria habeat, & tuta ad uitam æternam perducatur.

DIXI.

LECTORI S.

Hunc Regi extremum grati teſtamur amorem:
Triſtia ſunt, tempus qualia triſte decent.
Rege licet tanto non noſtra eſt digna Thalia,
Ille tamen dignus qui caneretur erat.
Et plorare iuuat, iuuat exatiare dolorem:
Et pius eſt patriæ geſta referre labor.
Vera nimis canimus, nimium ſed paupere uena:
Pauper & in lucem Muſa uenire timet.
Scribere qui iußit, quiq; impulit, edidit idem:
Cuius ego è multis unus alumnus eram.
Et ſumus hæc, fateor, nimium iuueniliter auſi:
Candide tu Lector conſule cuncta boni.
Et rude ſi lectu dignabere (ſi modò) carmen,
Des ueniam: in magnis ſi uoluiſſe ſat eſt.

EPICEDION
DE INCLYTO ET SERENISSIMO REGE CHRISTIano III, Rege Daniæ & Noruegiæ, &c.

Scriptũ & recitatum in schola Ripensi, A' PETRO HEGElio Ripensi.

Xul in his uariè lacerata Ecclesia terris,
Dum procul à patria cogitur esse sua:
Hostibus obruitur uarijs, & mille periclis:
Hei quòd & in matrem uiscera sæua ruunt.
Te pie Christe suum sequitur sponsumq́ ducemq́,
Impositamq́ trahit sponsa tenella crucem.
Ast illi ne fracta labat sub pondere ceruix,
Vnicus Emanuel Christe benigne caues.
Tu medios inter rictus dentesq́ luporum,
Qui in sponsam pandunt guttura sæua tuam,
Exiguum saluasq́ tibi, seruasq́ popellum,
Quem plus quàm sponsus diligis, audis, amas.
Et licet haud regitur nostris Ecclesia curis,
Nec studijs hominum tutior esse potest:

Vis tamen afflictæ requiem, uis esse leuamen,
Hospitiumq́; gregi uis superesse tuo.
Ergo subinde pius promissos mittis alumnos,
Quiq́; tuas faciant optime Christe uices.
Talis hic Arctois fuerat Rex inclytus oris,
Hic cui de Christi nomine nomen erat.
Hoc quum Daniacas tenuit Rex nomine terras
TERTIVS, ut stabant omnia flore suo:
Vt benè Christiadum nomen curamq́; gerebat,
Qnàm fuit huic uera cor pietatis amans.
Sed nos ô miseros, quum terras ille reliquit,
Hei dolor, heu fati uis truculenta nimis.
O` utinam placidæ complesset stamina uitæ,
Dania quàm tanto Rege beata foret.
Sed neq; nos digni fuimus, quos tanta manerent
Commoda, non illud crimina nostra sinunt.
Illi etiam potiore loco, potius quoq; regnum,
Et melior cœlis uita parata fuit.
Hāc habet, hac fruitur: cœpit modò uiuere primū,
Nunc æui carpens aurea sæcla noui.
Sed tamen ereptum gemimus, terrisq́; negatum,
Sic etiam gratos nos decet esse Deo.
O` te quàm meritò toties suspiria uersant
Dania, te quoties Regis imago subit.
Quin plangis? tanto quis enim modus esse dolori
Posset? ubi uideas occubuisse patrem?

Ille fuit patriæ pariter princepsq; paterq;:
 Tamq; fuit pacis, quàm pietatis amans.
Luget adhuc Regina suo uiduata marito,
 Et dulcem lugent pignora quinq; patrem.
Ipse patrem uellet uiuum coramq; tueri,
 Qui sceptrũ & solium iam Fridericus habet.
Ereptumq; gemunt proceres, regniq; Senatus,
 Auxilij dempto consilijq; duce.
Hunc mœsti plangunt ciues, hunc durus arator:
 Hunc deflent iuuenes, hunc pia turba senum.
Extinctumq; dolent pueri: doleantq; nepotes,
 Et queis tantillum uel rationis erit.
Vos etiam Musæ, quas ille reduxit ab Orco,
 Flebitis: hic uobis dulce leuamen erat.
Fouit is eiectas, regniq; in parte locauit,
 Nunc adeò uestri quis uenerator erit?
Iam plorate scholæ, iam Musis dedita turba:
 Occidit, heu, uestri portus & aura chori.
Nos plorare decet, nos flendo referre dolorem:
 Cogimur ante alios nos ea fata queri.
Sed nequeunt ipsum nostri reuocare dolores,
 Reddere nec uitam mœsta querela potest.
Extremum hunc igitur Regi præstemus honorem,
 Hic quoq; defuncto sit renouandus amor:
Vt quia iam uiuum uenerari fata negârint,
 Defleat amissum patria terra patrem.

Multa canenda foret huic carmina, multa meretur:
  Cùm pietatis honos, tum probitatis amor.
O` utinam tantæ fuerint in carmine uires,
  Quàm mihi ſat Regis dicere geſta foret.
Sed uix id docti faceret uel Muſa Maronis,
  Et tua uix Naſo, Muſa nec Heſſe tua.
Mæonidis tantum tua nomina digna cothurno,
  Muſa cui Graios indidit ore ſonos.
Sublimis cecinit qui bella Deûmq;, ducumq;,
  Cuius inexhauſto flumine lingua ſcatet.
Quid tamen? an paucis non dicere multa iuuabit?
  Num curet triſtes Calliopea modos?
An quia blandiſonum mihi carmē Muſa negauit,
  Cum patria triſti ſit graue, flere, nefas?
Pauca quidem è multis dicturi, flebimus ultro:
  Communis prohibet cuncta referre dolor.
Tu breuiter, uitæ qui curſus, quiq; labores,
  Quàm placidè extremum clauſerit inde diem:
Suggere Muſa mihi: me ſuffice Chriſte labori,
  Dum longum timidè Muſula reptat iter.
Inclyte Rex ſalue, uirtute inſignis & armis,
  Cui nunquam uidit Danica terra parem.
O` præclara dies, alboq; notanda lapillo,
  Cuius luce recens editus, uſus eras.
Vtq; nouem dederat Sextilis in ordine ſoles,
  Atq; duos: gremio te tua mater habet.

Aegra

Aegra licet, gaudet: quin prolis amore uirilis,
  Applicat ad pectus pectora parua suum.
Atq; Deo grates pro tali prole ferebat:
  Et, quod passa fuit, negligit omne mali.
Quamq; potest, uotis tibi prospera cuncta precatur,
  Et Christo grates officiosa dedit.
Nos etiam, cunas & cætera munia uitæ
  Dum canimus, nostras accipe Christe preces.
Namq; tibi meritò debetur gratia soli,
  Qui puerum dederas hunc superesse diu,
Et Regem fieri, patriæq; leuare ruinas,
  Ac patrium molli pace beare solum.
Ergo tibi laudes maneant: quod præstitit ille,
  Acceptum ferimus Christe benigne tibi.
Iamq; igitur puer auspicijs fœlicibus ortus,
  Carpebat uitæ semina prima suæ,
Nomine auum referens: & auus de nomine Christi
  Dictus erat Primus, Tertius ille fuit.
Sæpe puer risu lactantem noscere matrem,
  Blanditias potuit sæpe mouere patri.
Nam foret amborũ decus & laus magna parẽtũ,
  Sanguine quantumuis clarus uterq; fuit.
Mater erat celebris generosi neptis Achillẽi,
  Sed non Thessalici Myrmidonumq; ducis:
Ast tua Teutonicas celebrate Alberte per oras,
  Qui benè Teutonici nomen Achillis habes.

 Ille

Ille pater, Primus Friderici nomine, sceptrum
Daniaci sumpsit sustinuitq; soli.
Hunc ultrò regni proceres ad sceptra uocârunt,
Dum uicibus gaudet Dania tota nouis.
Huic pater ille fuit Veteri Comes inclytus arce,
Sceptraq; Christiadum Primus is ipse tulit.
Siq; retrò primam repetas ab origine stirpem,
De ueteri regum stemmate stemma trahit.
Rex qui Saxonicas tenuit fortissimus oras,
Nobile tum nomen cui Vuidechindus erat:
Sanguinis hic autor. tot sunt puer ô tibi Reges,
Rex patruelis, auus, Rex patruusq;, pater.
His igitur fueras Rex ipse parentibus ortus,
Inde trahit semen mens generosa suum.
Ipsa etenim patrum uirtus in prole refulget,
Et dat congenitis semina magna bonis.
Ergò tibi puero fuit hæc pia cura parentis,
Custodes uitæ iunxerat atq; duces.
Ante alios ea cura tibi Volfgange relicta est,
Aetati teneræ crustula prima dares.
Tu uelut alter eras Chiron, quem fortis Achilles
Ductorem uitæ pertulit esse suæ.
Formabas aptis puerilia pectora uerbis,
Dum fuit huic ætas mollis & apta regi.
Et nil passus eras dociles quod læderet aures,
Ingenua quæ non indole digna forent.

Te duce Phœbæas ultrò perceperat artes,
Acrior in ſtudÿs te monitore fuit.
Donec honorificæ tractus uirtutis amore,
Optima per ſeſe noſceret ipſe ſequi.

Hinc nec adhuc iuuenis, cũ uix tria luſtra teneret,
Inuiſit terram Marchio clare tuam:
Hic ubi degebas animo uenerandus & annis,
Imperÿ magnum dux Ioächime decus.
Qui cùm nominibus fueras generoſus auitis,
Ingenÿq; ualens eloquÿq; bonis,
Ad te penè puer teneris perrexit ab annis,
Deliciæq; patris, deliciæq; tuæ.
Hunc etiã uenerãde ſenex (quòd auunculus eſſes)
Formabas animi dexteritate tui.
Ipſe tua cunctos [illegible]orum grauitate præibas,
Hac aula proles Regia digna fuit.
Ex te uirtutem didicit, uerosq; labores,
Et morum ſpecimen tuq; paterq; dabas.
Tunc etiam, ceu manè rubens cum lucifer exit,
Atq; procul rutilans monſtrat adeſſe diem:
Sic quoq; de tenebris ſacri lux aurea uerbi
Exoriens, ſenſim ſparſit in orbe iubar.
O' præclare puer, ſimul his uerſatus in oris,
Clarior es uerbi luce nitente Dei.
Hoc uerbum tibi lux fuerat, pedibusq; lucerna,
Et dux, & uitæ regula certa tuæ.

Iam tibi cor fuerat iuuenili in corpore canum,
Iam pueri ingenium turba senilis amat.
Et plus quàm reliquis, tibi fauit auunculus uni,
Indolis ingenuæ tractus amore tuæ.
Tu comes & socius multo iunctissimus usu,
Pectoribusq; dedit multa tegenda tuis.
Iamq; aderat tempus, cum Carole Quinte uocares
Imperij proceres, Teutonicosq; duces:
Qui tum Vuormaciæ dubias discernere causas
Deberent, etiam docte Luthere tuam.
O utinam stricto nollent decernere ferro,
Qui tibi plus nimio Papa maligne fauent.
Tunc etiam præsens aderas Ioächime uocatus,
Imperij Septem gloria magna uirûm.
Et tua signa sequens iuuenis comparuit heros,
Tunc annis instans post tria lustra tribus.
Te coluit, uenitq; lubens quocunq; uocares,
Non multum lateri uellet abesse tuo.
Et licet hunc ætas rebus prohibebat agendis,
Quæ grauibus causis non satis apta fuit:
Quod tamen huic licuit, quodq; hūc fecisse decebat,
Indolis excelsæ signa probanda dedit.
Prodidit is coràm sibi quæ doctrina placeret,
Hanc ueluti furtim quam prius addidicit.
Hic meminisse iuuat pulchrū et memorabile factū,
Quod puto nequicquam præterijsse decet.

Fortè

Fortè aliquis media ſuggeſtum aſcenderat aula,
De grege quos Fratres credula turba uocat.
Quis fuerit, ſatis eſt: Epicuri de grege porcus
Vnus erat, frater proximus ipſe ſibi.
Quæ fuit huic ueſtis talos æquauerat imos,
Aptandus capiti terga cucullus habet.
Cinxerat & tumidum funis de cannabe uentrem,
Quæ plantas nudi fluxit ad uſq; pedis.
Iamq́; palàm tibi uerba daret ter maxime Cæſar,
Concilioq; tuo, principibusq́; tuis:
Toruus, acerba uidens, nimis imperioſa ſonabat,
Iam cœpit querulus fanda nefanda loqui.
Sæpe tamen gracili ſermonem murmure duxit,
Vt uix aſtanti uerba notanda forent.
Sæpius at clamat, trepidârunt cardine poſtes
Ad uocem, & pariter ingemuere fores.
Et nunc explicitis tundebat pectora palmis,
Nunc uelut attonitus uerbera nulla dabat.
Iam manibus prenſare manus, iã brachia pandit,
Sicut in amplexus adforet ulla ſuos.
Intereà leuiter ridet, mox triſte minatur,
Viſa fuit pingues gutta rigare genas.
Addidit & lacrymis nutus, ciliumq́; mouebat,
Annuit & renuit, uult, iterumq́; negat.
Iam ſine crine caput lachrymans in pectora miſit,
Nequitiæ raſo uertice ſigna gerens.

Mox

Mox benè compositas tendebat ad æthera palmas,
Et citò demissa stabat utraq; manu.
Quid, stabat, dixi? sinuato poplite, corpus
Circumagens, simulat dicere uelle preces.
Iam denuò exurgens, huc ora ferebat, & illuc,
Et putat hos gestus sat decuisse sibi.
Interea Monachus dum tanta in mole laborat,
Ac libertatis nescit habere modum:
Non deerant, tanto nugas molimine dictas
Has ueræ statuant qui pietatis iter.
At iuuenis Princeps, nil turgida uerba moratus,
Mirator solum, non uenerator erat.
Aspicit obseruans gestus, & uultibus hæret:
Ille furens bilem commouet, atq; iocos.
Fors tulerat, Monachus dum nullo fine perorat,
Dum tu mime leuis flectis utrumq; genu,
Per rimã (qua structa recens sug gesta fatiscunt)
Demissa est funis quæ tibi Zona fuit.
Huc subiens princeps, paribus tua cingula nodis,
Illigat in spiris irresolubilibus.
Et quantum potuit manibus contingere, tantum
Sub tabulis nexum pugio fixus h[illegible]bet.
Haudq; diu latuere doli: dum surgere tentat,
Non liber potuit membra leuare loco.
Ter connixus erat rectos attollere uultus,
Ter frustra genibus penè relapsus erat.

Et citò laßatus tandem retinacula sentit,
Insidensq́ genu talia uerba dedit.
Cui de me tantum licuit? non ora ueretur
Cæsaris? aut templum? magnificosue Duces?
Hei non tuta fides, sunt omnia plena Lutheri:
Quid faciant aliàs, hîc neq; tuta fides?
Eia agè mi Cæsar propius res aspice nostras:
Vim patior Cæsar, quid non adeße uelis?
Sic memorat: Cæsar, Cæsar, templũ omne sonabat,
At citius fratrum cætera turba uenit.
Talibus intonuit dictis, simul aggerat iras:
Autorem diris deuouet, atq; minis.
Principibus primùm res hæc miranda uidetur,
Sedibus emota est tota corona suis.
Ipse adeò Cæsar factum disquirere iussit,
Quis caput occultæ seditionis erat.
At princeps heros placidum caput extulit ultrò,
Non facie trepidi signa timoris erant:
En autor facti, dixit, quem quæritis adsum,
Haud insons aliquis nunc mea facta luat.
Aduenit, et factũ tibi auuncule Marchio narrat:
Nec mora, tu reliquis ordine gesta refers.
Grata fui[illegible]nctis tua mens, & uiuida uirtus:
Sed monachis solum non placuiße potes.
Ex illo princeps es Christi nomine dignus,
Attulit iste tuus seria multa iocus.

Hæc magnis non magna tuis præludia gestis
Præmittens, fœlix nomine reque manes.
Hæc tua Vangiones spectârunt gesta frequentes,
Hæc etiam Danos non latuisse decet.
His tandem missis, maiora ad cœpta feramur,
Auxilium porrò Christe benigne dabis.
Cum tuus hic princeps iamdum uernantibus annis,
Ex aula patrios uiseret inde lares:
Holsaticisque patrem lætus conuenit in oris,
Et reducem gaudet patria terra Ducem:
Horrida sed nimiū (mage quid miserabile dictu?)
Cimmerijs tenebris Cimbrica terra fuit.
Obruta diuini iacuit scintillula uerbi,
Per cineres meriti semisepulta Fides.
At pius hic heros maiori luce coruscans,
Nos cæca mersos nocte misertus erat.
Hic primus placidis genitorem uocibus orat,
Paulatimque animos in sua uota trahit.
Eripuitque patrem tenebris, noctique profundæ,
Per Stygios fumos, Pontificumque dolos:
Vt pius Aeneas patrem flammā inter & hostes,
Ascaniumque suum, relliquiasque tulit:
Aut uelut Amphion Aetnæis ignibus alta
Ceruice impositum sustulit ipse patrem.
Hos iuuenis sanctos potuit cœpisse labores,
Nec cœptum finit cana senecta pium.

Post,

Pòst, ubi Fridricum proceres in regna reponunt
Danica, dantq́ tuo sceptra gerenda patri:
Ecce nouis sceptris sunt qui parêre recusent,
Pars ferro fuerat, pars subigenda fame.
Difficiles animos generoso Marte retundis,
Haffnia mox perfert obsidione famem:
Victorem donec decimo te mense recepit,
Sic edocta geri cuncta uolente Deo.
Non tibi mens fuerat quicquam deperdere bello:
Principe res, uictis parcere, digna fuit.
Hactenus electus, iam plenè sceptra gerebat
Ille tuus uerè mente animoq́ pater.
Is regno potitur: tu sedes deinde reuisis,
Quas tibi concessit iure paternus amor:
Imponis quoq́ iura locis, & legibus ornas,
Saluifici uerbi maxima cura fuit.
His studijs uox sancta Dei crebrescere cœpit,
Et pulsis nebulis redditur alma dies.
Slauus Iohannes, uir nostro maximus æuo,
Qui præsul Ripis postea factus erat:
Te duce firmatus, fœlici spargere dextra
Holsaticis cœpit semina sancta iugis.
Hæc quoq́ fax uerbi multa cum luce cucurrit,
Et per continuas labitur illa domos.
Par etiam cano Verbi stat cura parenti,
Te monitore senex dogmata pura colit:

Hoc

Hoc opus ambobus, labor iste fatigat utrunq;
Queîs uerbum possent restituisse modis.
Ambo suos placida populos iam pace regebant,
Ambobus requies parta labore fuit.
Iam tibi cura subit sociam coniungere uitæ,
Nam magis arrisit connubialis amor.
Saxonis in thalamos uenit Theodora iugales,
Heroina thorum digna subire tuum.
Et uos corporibus bini, sed mentibus unus,
Vidistis socij pignora quinq; tori.
Fœminea primùm felices prole parentes,
Filiolam uobis pronuba Iuno dedit.
Anna fuit, teneris quamuis innubilis annis,
Attamen à multis est adamata procis.
Hanc petit Augustus Saxo, ducitq; petitam,
Teutoniæ Septem gloria prima uirûm.
Altera deîn soboles, stirpis spes grata uirilis
Nascitur, & clari nomina seruat aui.
Te Friderice puto, soboles hoc digna parente,
Viue, uale, & regnis sis decus oro tuis.
Interea placidæ uiguerunt commoda pacis,
Inq; suos status cuncta reducta forent.
Iam patre longæuo, iam uitæ flore uirentis:
Coniugio, ac una prole beatus eras.
Ecce repentè grauem (ceu sunt mortalia) casum,
Occubuit fatis Rexq; paterq; tuus.

Eripuit nobis Regem, prò maxima clades:
Eripuitq́ tibi Parca seuera patrem.
Hei mihi, quot clades dedit hæc lux unica mortis,
Clades quæ summi causa doloris erant.
Rex fato sublatus erat, terrasq́ reliquit,
Et meliora pijs cœlica regna tenet.
Sed, prò, nullus erat quẽ sceptra capessere uellent,
Quemq́ penes regni frena relicta forent.
Libera (ne rogites) habet hoc nam Dania iuris,
Eligat ut Regem quem sibi cunq; uelit.
At regni proceres, quo quisq; ualentior esset,
Quod sibi defendant, quod tueantur habent.
Et nec firma satis iunxit concordia mentes,
Atq; minus ualuit sic malè secta manus.
Et dum nequicquam rerum moderamina tentant,
Et plus quàm poßint se potuiße putent:
En uelut obscuro quondam Polyphemus in antro
Errauit, uasto luminis orbe carens:
Aut uelut auulso capite & ceruice recisa,
Mole sua propria corpus inane ruit:
Haud aliter regni corpus sine lumine palpat,
Et ceu truncus iners nil rationis habet.
Quin potius rerum summam committitis uni,
Qui retinere simul, qui dare frena sciat?
Quis uindex patriæ? caput obiectare periclis
Quis uolet? & quis opem ferre paratus erit?

Quos nunquã ueriti fuimus, iam bella mouebunt.
  Quis uolet infeſtas abſtinuiſſe manus?
Chriſtophorus ueteris Comes Aldenburgius arcis,
  Huic orbæ patriæ bella citurus adeſt.
Addit ſe ſocium Textor, Marcusq; Meirus,
  Ciuibus emiſsis arma Lubeca mouet.
O` furor, ô nimium regnandi dira cupido,
  O nimis Imperij prodigioſus amor.
Sed nos quo miſeros turpis diſcordia traxit?
  Hæc, ô hæc patriæ triſtis Erinnys erat.
Quàm ſatius fuerat primam extinxiſſe fauillam?
  Ex multis uni ſceptra dediſſe uiro?
Aſt hæc pœna fuit peccatis debita noſtris,
  Neglecti Verbi pœna luenda uenit.
Vndiq; ceu pleno lupus inſidiatur ouili,
  Sic ope nudatos hoſtica turba premit.
Attentant primò Holſatiã, quã fraude ſubintrant,
  Et ferus & pariter ſubdolus hoſpes erat.
Hoſpes is hoſtis erat: nam nec fecialibus ultrò
  Miſsis, obiectos depopulatur agros.
Regius at iuuenis, uim ui depellere tentat,
  Moxq; arma arma ciens obuius ire parat.
Congreditur, fit pugna, feroxq; repellitur hoſtis,
  Cogitur & turpi uertere terga fugæ.
Selandasq; Comes fugitans adnauigat oras,
  Hic ſubit Haffniacos fraude latente lares.

Iamq;

Iamq; Megalburgæ princeps socia arma ferebat
Albertus, facili promptus ad arma manu.
Cimbrica nec regio, quæ rege carebat adempto,
Quam prope coniunctus Nereus ambit aquis:
Non fuit insidijs expers, non tuta periclis,
Hæc etiam regno non toleranda tulit.
Sæuus & infesto populator remige Clemens,
Hic etiam patriæ plurima damna dedit.
Vrbibus ac aulis pestis miseranda, luesq;,
Ac prædis inhians nil nisi raptor erat.
Infandisq; malis acer terraq; mariq;
Multorum dites diripiebat opes.
Dum sic arma fremunt, leges & iura silebant,
Extorrisq; diu paxq; fidesq; fuit.
Tantæ cladis erat, gentem sine Rege relinqui:
Constitit id tanti, tot simul esse Duces.
Iamdudum res ipsa monet, moderamina rerum
Principis unius corripienda manu.
Qui pacem reddat terris, qui Marte superbos
Contundat uictor, qui dare iura uolet.
Tu iuuenis Princeps, Christi de nomine dictus,
Ante omnes solus tu placuisse potes.
Nam tibi conueniens lucet cum nomine uirtus,
Et gemina clarus nobilitate micas.
Ergò te reuocant (namq; obsidione Lubecam
Cinxisti, promptam bella mouere dolis)

Iam proceres regni tua mœsti castra subintrant,
Iam tibi præsenti talia uerba ferunt:
Conscius es Princeps animo gratissime nostro,
Quot iam uexetur Danica terra malis.
Ex quo rex noster Fridericus ad astra uocatus,
Ille tibi genitor, huic patriæ ille pater:
Dum nos spe citius regnans moriensq; reliquit,
Deflet adhuc tantum Dania tota uirum.
Et nunc porrò uides quæ nos fortuna fatiget,
Hostis habet patriam, uastat & urit ouans.
At tu sollicitis utinam succurrere uelles,
Et sineres nostras pondus habere preces.
In te spes regni iacet inclinata labantis,
Vno omnes regem te simul ore petunt.
Incorrupta placet tua uita, & Danica uirtus,
In te quæ fulget cum pietate pari.
Regia supplicibus res est succurrere: prompti
Nunc animi, princeps, da monumenta tui.
En quot nunc hostes regnum sine iure lacessunt,
Hos contra auxilijs uelle iuuare decet.
Quicquid obest, facili (te nouimus) ense retundas,
Ipse tibi clypeus Christus, & auctor erit.
Deijce bellandi cupidos, rege pacis amantes:
His hostis uenias, his uenias q; pater.
Scis quòd regna Deus transfert, mutatq; uicissim:
Crede, Deus nostra parte futurus erit.

Et uictor sceptro, solioq; fruaris auito,
  Huc tua te uirtus, huc pia fata uocant.
Eripe, namq; potes : quid enim non auspice Christo
  Posses ? regna nouis eripe mersa malis.
Finierant : tacitus medijs tunc ille recessit,
  Deniq; sic uerbis hos resecutus erat:
Quas ego pollicitis uestris, quas reddere grates
  Possem ? sed dicam quod mihi mente sedet:
Non me quippe parem tanto reor esse labori:
  Nec dignum, tantus cui tribuatur honos.
Me pater Holsaticæ ditioni inuexit habendæ:
  Hac ego contentus sorte, quietus ero.
Sat mihi sit famæ : sed qui mihi bella mouebant,
  Hîc hostes meditor perdomuisse meos.
Dixit: at illi instant, iterumq; iterumq; monentes,
  Succurrat pressis, sic agitante Deo.
Deserat hanc urbem, nunc ad maiora uocatus,
  Huc ubi plus famæ, plus pietatis erit.
Ille diu partes animum uoluebat in omnes,
  Nec citò responsum uictus honore dedit.
Deniq; tot precibus, regniq; labore coactus,
  Hæc responsa magis grata locutus erat.
Sic utinam cunctis floreret Dania rebus,
  Frothonis ueluti tempore læta fuit.
Non equidem inuideam : sed iam sic numine cerno
  Cuncta geri, faustum numen id esse precor.

Non igitur patiar ſpes ut foueatis inanes,
Quippe ſatis fuſum ſanguinis eſſe puto.
Hoc teſtor, non hos animus ſitiebat honores:
Sed uincat pietas, uincat honeſtus amor.
Aduena nequicquam cumularit funera miles,
Quiſquis erit Clemens, quiſquis & ille Comes.
Perſequar, atq; Deo duce ueſtros adſequar hoſtes,
Forſitan & uideant quid mea dextra ualet.
Dux ego ueſter ero, dux & ſpes ſit mihi Chriſtus:
Hic ſcopus, hic noſtri meta laboris erit.
Interea pacem uenit exorare Lubeca,
Milite tum cæſo, tum quoq; uicta fame.
Fœdere ſed facto, uexatam deſerit urbem,
Atq; celer greſſus dirigit inde ſuos.
Multa mouens ſecum generoſas concipit iras,
Iam Deus hunc alium fecerat eſſe uirum.
Nunc animis opus eſt, uel in ipſo limine regni
Mars tentandus erit, ui facienda uia.
Infœlix etiam Borealis Iutia, ſæui
Clementis fueras obuia prima malis.
Sæuijt hic rabido uulgi furumq; maniplo,
Non auidus poterat continuiſſe manus:
Donec eum princeps in pœnas iure uocauit,
Et ſceleri tanto præmia digna dedit.
Hunc ſiquidem captum, nec uitæ munere dignum,
Cum ſocijs Stygios iuſſit adire lacus.

Et caput inuisum palo præfixit acuto,
Quattuor imposuit cætera membra rotis.
Ista Lubecensi merces & reddita Marco,
Scaniacos fines qui populatus erat.
Sic quoq; Christophoro Rex dignas soluere grates
Cœpit, & huic capiti præmia iusta dedit.
Ille Comes quoties instat noua bella citurus,
Insigni toties clade fugatus abit.
Tunc Comites, hic unus Hous, sed quis fuit alter?
Ambo tamen crudæ succubuere neci.
Sic pereant qui bella uolunt, quiq; impare gaudent
Munere, quosq; tenet tantus honoris amor.
I nunc, & matri referas, te in regna receptum:
Perge tuis Regem ludere uelle iocis.
I supplex, nudusq; tuis opibus q; uirisq;,
In patriam solus nec rediisse uelis.
Sic retro sublapsa ruunt, quæcunq; nocendi
Tentantur studio, compositisq; dolis.
Parte sed aduersa Rex fausto numine lætus,
Quà fortuna uiam dirigit, instat ouans.
Iam subit Haffniacos obsessos milite muros,
Bis menses (uictu deficiente) nouem.
Iamq; pius uictor spectat miserabile uulgus,
Dira neci dederat corpora multa fames.
Vincere sed poterat, noratq; ignoscere uictis:
Marte quidem ualuit, sed pietate magis.

Cesserat ut primùm Martis belliq́ tumultus,
Et grauis armorum militiæq́ labor:
Optatamq́ diu sponderent tempora pacem,
Aduena quum miles Marte fugatus erat.
Ac inuenta quies, magno quæsita labore,
Iam Princeps alio dignus honore fuit.
Nunc igitur duplicem gemmis auroq́ coronam,
Et sceptrum, & Regis cætera signa capit.
Lætitia gaudet populus iam Rege recepto,
Inq́ uices fundit uota precesq́ Deo.
Et pacem poscit, dulcemq́ in pace quietem:
Vt bella experti, commoda pacis amant.
Hei sed adhuc Musæ tristes sine honore iacebant:
Limine iam Phœbus, iam fugiturus erat.
Sed Phœbum reuocat, ter tres releuatq́ Sorores:
Nunc his est illa primus in urbe locus.
Ergò theatra iubet, Musisq́ dicata nouenis
Tecta, suo rursus flore uigere noua.
Moxq́ aliud maius secum sub pectore uoluit,
In solo nixus speq́ fideq́ Deo.
Et Deus audentem iuuit, perq́ omnia duxit,
Sufficiens uires cunctipotente manu.
Hac ope Diuini splendescunt fulgura Verbi,
Quo nil nobilius totus hic orbis habet.
Hoc duce (laus Christo) uiguit pax intꝰ & extrà:
Pace manus potuit, mens quoq́ pace frui.

Nunc

Nunc agito, Regem quibus hūc heroibus æquem?
  Magnus erat bellis, maximus ille toga.
Non hîc te Cæsar, non hîc te Maxime Pompei,
  Non uos Scipiades nunc meminisse iuuat:
Non alios gestis celebres, ductisq; triumphis,
  Et queîs nulla fuit cura timorq; Dei.
Ast alio Regi quærendus in ordine compar,
  Scilicet ex illis qui coluere Deum.
Cedite gentiles, uos hinc procul este prophani,
  Osores ueri numinis atq; Dei.
Vos uolo, cultores Christi quicunq; fuistis,
  Quosq; fide certum est concelebrasse Deum.
Hos inter quicunq; dedit sua nomina Christo,
  Et qui pacis erat, qui pietatis amans:
Huic Rex hic noster uestigia proxima ponit,
  Et uirtute pari proximus ipse potest.
Si pietas spectanda foret, fideiq; palæstra:
  Hunc quendam I A C O B nō sine iure uoces.
Si Martem spectes facilem, pulchrosq; triumphos:
  Illius & uinci nescia corda uiri.
Si quoq; syncerum diuinæ uocis amorem:
  Hunc puto Dauidem dixeris esse nouum.
Pectora si spectes multarum conscia rerum:
  Non hunc immeritò tu Solomona putes.
Si mentem reputes humilem, mansuetaq; corda:
  Non abs re Ionathæ dixeris esse parem.

At quia Rex fuerat Verbi reparator adempti,
Quod Monachi nugis implicuere suis:
Adde quod & fontem diuini Biblia uerbi,
Daniaca lingua fecit ubiq; legi:
Cunctaq; Rex uno congesta uolumine scripta,
(Quæ uariè & lacerè uersa fuere prius)
Hic excusa simul post se monumenta reliquit,
Iamq; ea (laus Christo) uirq; puerq; legunt:
Hinc rectè similem statues hunc esse IOSIAE,
Amissum legis repperit ille librum.
Deniq; si mores, pietatem, munia uitæ,
Gesta, preces, aliud quicquid id esse potest:
Maturæ spacium uitæ, si deniq; totum
Videris, EZECHIAS totus & ille fuit.
Ambo pij Reges, cultores numinis ambo,
Ac ueri coluit nomen uterq; Dei.
Ambo deos falsos, statuas, idola perosi,
Pro falsis iterum uera docere iubent.
Tu prior Ezechia templum, templiq; ministros
In priscum poteras restituisse decus.
Squalida restituis, rursusq; altaria fumant,
Desuetumq; diu Pascha nouare iubes.
Tuq; salutiferum manibus collidere uermem
Ausus eras, serpens æneus ille fuit:
Auxilijq; Dei monumentum, arcaq; repostum,
Sed non seruatum quo coleretur erat.

Tu

Tu quoq; Rex noster uera pietatis alumnus,
Haud Verbi sacri dissimulator eras.
Pòst ubi Præsulibus septem dempsisse tiaras,
Et cathedris ausus deposuisse suis,
Qui sibi, quiq; tibi nimium male Papa fauebant.
Namq; uiri primæ nobilitatis erant,
Saluifici regno prohibentes pabula uerbi,
Pascere cum Christi nec uoluere greges.
Cætera Musa sile, non tanta audacia dictis
Detur: & an nescis multa tacenda tibi?
Macte animo Princeps, cura hæc tibi subdita cordi,
Vt uerum coleret Danica terra Deum.
Tota tuo studio complexa est Cimbria Christum,
Abiectis fratrum pontificumq; dolis.
Iamq; Dei purum recipit Selandia Verbum,
Et piscosa Deum SCANIA ritè colit.
Vasta etiam fidei iuncta est Noruegia nostra.
Percipit & gnatum Gotthia prisca Dei.
Vltima uel Thule, multis Islandia dicta,
Amplius haud mansit nescia Christe tui:
Sint, fuerintq; alys cura bella, horrida bella:
Sed fuit huic studium cultus honosq; Dei.
Hei mihi, quàm dulcis fuit hæc concordia, gentes
Tot simili amplecti relligione Deum.
Prompta quidē causa est: Rex ipse pijßimus autor,
Credere cui iußit, credidit ipse, Deo.

Inde Magistratus, proceres, ciuesq́; coloni,
Regis ad exemplum dant sua uota Deo.
Huc oculos uertunt, atq; hinc exempla petebant:
Vox pia mandantis, sic pia uita fuit.
Hæc est principibus laus, & dignißima uirtus,
Moribus innocuis posse præire suos:
Ac uigiles inter curas uariosq́; labores,
Laudibus augendis incubuisse Dei.
Huc etiam robur ualidasq́; intendere uires,
Debitus ut Christo persoluatur honos:
Et portas aperire Deo, refouere docentes:
Et quacunq; queant arte iuuare, iuuent.
Hæc tibi mens aderat Rex ô gratißime Christo,
Curaq́; perpetuò principe digna uiro.
Tuq́; etiam pacis fueras placidißimus autor,
Ceu tuus Ezechias pacis alumnus erat.
Nam nunquam uestro scissa est pax aurea Marte,
Post habuit paci Martis uterq; dolos.
Sanguinis & neuter sitiens, uel honoris iniqui,
Iniusta uoluit bella patrare manu.
Ast ubi res ursit, neuter cessere periclis,
Ambo uelut patriæ scuta fuere suæ.
Ambo piam norant uincendi gnauiter artem,
Et tam non armis quàm ualuere prece.
Ò quoties ad te uerterunt lumina cordis,
Auxilij cum nil afforet, alme Deus?

Ò quo-

O quoties ambos tu pro pietate leuabas,
O quàm propitium sensit uterq; Deum?
Hæc Regis pietas, hæc mens tam dedita Christo,
Quot nos participes fecerat esse bonis?
Ille suis peperit pacem, finemq; laborum,
Dogmatis hic Christi phosphorus unus erat.
Vsq; adeò Regi fuit hæc sacrata uoluptas,
Sæpius ad Christum ferre referre preces.
Seq; illi totum commiserat ipse regendum,
Hunc rebus uoluit consuluisse suis.
Hinc alios potuit fœlici flectere dextra,
Hinc bene cedebant cuncta iuuante Deo.
Quàm facilis responsa dedit, miserosq; iuuabat,
Contemptis uiduis usq; paratus erat.
Supplicibus lenis, nec eo moderatior alter,
Qui nunquam uoluit cladibus esse ferox.
Qui doluit, quoties ad uim pœnasq; uocatus,
Hisue uel his cladem ferre coactus erat.
Plura metu pœnæ, uel honesto fœdere uicit,
Quàm pœnis ipsis, supplicióue graui.
Concordisq; tenax fidei non fœdera rupit,
Nullius à facta pace cruoris amans.
Quid moror hæc referẽs, quæ sunt notissima cũctis,
Auribus & uestris tædia longa parant?
Cætera grandiloquis linquam memoranda poetis,
Qui meliore sciunt cuncta referre stylo.

Hac

Hæc nos perstrepimus rudis anser ut inter olores,
Stringentes calamo talia gesta leui.
Vos eadem cygni referatis ad astra canori,
En hic materies carminis apta foret.
O tua Stigelides canerent si funera Musæ:
De te nobilior, sat scio, fama foret.
Vt sileant Musæ, nunquam pia facta silebunt,
Sed tuus æterno flore uigebit honos.
Nos tamen, ut par est, luctu referemus amorem:
Testetur lachrymas triste doloris opus.
Sæpe malum hoc nobis cœlo dixere Cometæ,
Et nuper gemini qui micuere diu.
Halcyones etiam querulæ, pelagiq; uolucres,
Tristibus implerunt littora cuncta sonis.
Sed testata mihi referam, mirabile dictu:
Nec dubitanda quidem, credite, fama fuit:
Venerat angelicus cœlesti nuncius aula,
Regis hic orantis constitit ante caput.
Iamq; soporato, modò sit sopor ille uocandus,
Præmonet optatæ mortis adesse diem:
Vt primùm incipient anni noua tempora, dixit,
Scito quòd incipiat tunc noua uita tibi.
Sic ait: is lætus gaudet, migrare paratus,
Gestit & in primis uiuere posse Deo.
Ergo iubet feretrum reparent, propterq; cubile
Ponant, curator funeris ipse sui.

Ecce

Ecce noua tandem ſubeunt, triſteſq́; calendæ,
Sit precor illa tibi Iane nefaſta dies:
Quum famulis, medicisq́; ſuis, ſacrisq́; miniſtris,
Hæc cœpit medio uerba dolore loqui.
Nona dies agitur, ſpacium mihi longius anno,
Ex quo prædidici mortis adeſſe diem.
Hunc mihi iam ſolem ſcio diluxiſſe ſupremum:
Ah tandem uenias, & citò Chriſte ueni.
Iamq́; peroſa ſuæ confeſſus crimina uitæ,
Pro uenia, Chriſti ſollicitauit opem.
Et ueniam nactus diuini uoce miniſtri,
Sancto Chriſte tuo paſcitur inde cibo.
His epulis uires fidei (ceu ſæpe) fouebat,
Fœderis hoc gaudens pignore Chriſte tui.
Nunc, ait; ô cœlos utinam migrare liceret,
Et facie ad faciem poſſe uidere Deum:
Et triplici ſimplex in numine noſcere numen,
Et fieri angelicæ pars quotacunq; ſcholæ.
Hæc memorans, ſurſum palmas oculosq́; tetendit,
Suſpirans, patriæ tractus amore nouæ.
At regina graui iamdum turbata dolore,
Quo plus indoluit, plus doluiſſe cupit.
Et ſacris rediens, precibusq́; ex more peractis,
Mox notum properans illa cubile ſubit.
Ac alios inter lachrymans & mœſta reſedit,
Sic prior at mœſtæ cœperat ipſe loqui:

Túne

Túne aderas dilecta mihi Theodora marito?
En propè quàm mortis sint mea fata uides.
Iamq; lubens abeo, cupiens me carne resolui,
Et dudum tecum uiuere Christe uelim.
Cede Deo: non ulla mei te cura facessat:
Hei mihi, quàm fœlix nunc abiturus ero.
Nil agis: in longum plorando ducis amorem,
Oro aliquid lacrymis abstinuisse uelis.
Oro etiam donec fuerit tibi uita superstes,
Vt socij cures pignora nostra tori.
Fide Deo (insani contemne negocia mundi)
Is tibi, me melius consuluisse potest.
Et longum nunc uxor, ait, dulcissima uale:
Amplexuq; dato desijt ista loqui.
Illa sed exanimis cecidit releuanda ministris,
Hæsit & incœpto lingua retenta sono.
Hoc unum dixit: Mi uir, mea cura, meum cor,
Quiq; meus fueras, desinis esse meus.
Plura locuturam, gemitus lachrymæq; fatigant:
Pondus at hæ lacrymæ uocis habere queunt.
Atqui hinc sollicitam tristis confecit amaror,
Mutuus hinc iterum uexat & angit amor.
Discedit, uelatq; caput, miserata dolores
Coniugis, & uellet se quoq; posse mori.
Omnia quis paribus posset comprendere uerbis?
Hæc etiam tristis mens meminisse fugit.

Nec tamen illa diu potuit liquisse maritum,
Ante fores thalami sæpe diuq; stetit.
Ter conata tori limen tetigisse iugalis,
Ter mœsto lachrymans substitit illa pede.
Iamq; parat dulces secum deducere natos,
Extremum ut uideant funera mœsta patris:
Vnus Iohannes aderat, minimamq; trahebat
Dorotheam, charum nomen utrumq; patri,
Pone latus matris ueniunt, planctumq; ciebant,
Vix fuit his luctus cognita causa sui.
At quoniam tristes cernunt, tristantur & ipsi:
Nescio sed quid non indita storga potest.
Effusi lachrymas, hærebant limine primo,
Donec & ulterius ire coegit amor.
Semianimem cernunt patrem, uix cernere possunt
Præ luctu, & pariter pesq; manusq; tremunt.
Vt prius instructi fuerant, sic ante parentem
Incipiunt humili procubuisse genu.
Supplicibus similes lugubri uoce rogabant
Offensæ ueniam, quantulacunq; fuit.
His pater aduertens oculos: Charissima, dixit,
Pignora, num fatum fletis & ipsa meum?
An mihi gratari uultis, quòd terrea linquam
Regna, petiturus tecta beata Dei?
Dixerat: huic dextrã imponẽs, huic deinde sinistrã,
His super, hæc orat uoce precante Deum:

Mi Deus, hanc serua prolem, seruaq; nepotes,
Et fac hæredes participesq; tui.
His te perpetuò Regemq; patremq; relinquo:
Vt tibi fac uiuant, fac tibi posse mori.
Et uobis (tunc fortè manu palpauit utrumq;)
Cura sit in primis noße & amare Deum.
Quicquid op⁹ fuerit, modò creditis, omne redūdet:
Extremum hoc uobis mando, precorq; simul.
Sed neq; me fas est absentia pignora, dixit,
Negligere, ac horum non meminisse patrem:
Præsertim Friderice tui, qui sceptra capeßis
Nostra, tibi durum restat honoris onus.
Hunc uos ô proceres (aderat tum Frisius heros,
Et Barbes) cunctis quæso iuuate modis.
Consilijs arcete malum, prohibete tumultus,
Nec quisquam plebis quærere damna uelit.
Quin potius iungat dulcis concordia mentes,
Quisq; colat simili gratus honore Deum.
Tu quoq; Misniacis qui nunc uerseris in oris
MAGNE uale, magnum sis decus oro meū.
ANNA etiam ualeas Augusto iuncta marito,
Quæ facis ut gestem iam quoq; nomen aui.
Vosq; mei fratres, soror atq; EliZabet, una
Non matre, ast uno uos genitore sati:
Vos genus & sanguis, sacrataq; fœdera iungunt:
Viuite concordes, uosq; ualete diu.

Doro-

Dorothea & ualeas iterum, natiq; ualete,
Eia agite in cœlis uos reperire uolo.
Hoc precor: hoc munus nunc ô morientis habete:
Cœlesti in patria plura loquemur, ait.
Hæc fatus: subitò fragiles dolor occupat artus,
Et nouus inuadit languida membra tremor.
Eloquar an sileam, quantos Regina dolores
Hauserit, inspectans coniugis ora sui?
Et doluit uidisse ægrum, nec posse mederi:
Et tamen inuito lumine cuncta uidet.
Infit, & illachrymat: mi Rex, idemq; marite,
Nolo, uolo, tantis cogor adesse malis.
Vsq; licet lachrymas lachrymis cumulamus obortis,
Nostra tamen frustrà gutta precesq; cadunt.
Quis dabit, ut tantos in me transferre dolores
Nunc possem, ac aliquo te releuare malo?
Dummodo te sanum possem ualidumq; tueri,
Dimidium morbi ferre parata forem.
Sed sua cuiq; manet crux, & sua tristia cuiq;:
At demum uincit sub cruce uera fides.
Ingemuit uerbis Rex istis, illa dolore
Obticuit, sed mox plura referre parat.
Et secum luctata diu, lachrymisq; repressis,
Vt primum potuit, sic gemebunda refert:
Dum licet, ô coniunx, ô me mihi charior ipsa,
Accipe supremum quæ modò mœsta uelim.

Sum tua, meq́ tibi semper parêre decebat,
Nosq́ unà iunctos uiuere carne duos.
At si oblita mei, curas tibi fortè facessi,
Semper idem nobis si neq́ uelle fuit:
(Et fateor næuos, homo sum, nec criminis expers,
Et nihil humani me procul esse puto:)
Per Christum ignoscos oro, nostrosq́ hymenæos,
Munus id extremum, credo, marite dabis.
Desinit in lachrymas, moribũdũ amplexa maritũ,
Cunctantiq́ parum porrigit ipsa manus.
Ille toro residens (potuit uix) ora serenat,
Dorotheæ hæc dicens uerba suprema suæ:
Me tibi, teq́ mihi Deus arcto iunxit amore,
Quale tibi coniunx excidit ore nefas?
Viximus, & dulces concorditer egimus annos,
Non ea uita tibi causa doloris erit.
Quin tibi nunc grates soluo, soluoq́ hymenæos:
Sat scio, nos hodie separet ipse Deus.
Vxor in æternum ualeas, pueriq́ ualete,
Pòst utinam cœlis uos reperire queam.
Illa sed in collum mox circumfusa mariti,
Illius & lachrymis proluit ora suis.
Confundunt lachrymas, auidisq́ amplexib⁹ hærẽt,
Et figunt madidis oscula multa genis.
Expleri nequeunt: sed mors tunc acrius instat:
Hæc facit, ille suam linquat, & illa suum.

Discedens

Discedens Regina domum ploratibus implet:
  Vox aberat, mœstam nil nisi flere iuuat.
Absenti subeunt absentis imago, laborq́;:
  Atq́; recordantem plurima, plura tenent.
Sic æger iacuit, mihi sic est ipse locutus:
  Tum mihi, tum soboli dixerat ipse Vale.
Et sic ingemuit, sic Christo fidit & orat,
  Tam patitur mortis tormina longa suæ.
Venit summa dies, & certæ nuncia mortis,
  Finiet hæc curas tristiciamq́; uiro.
Venit prima dies, æternæ ianua uitæ:
  Illa uiro cœlos læticiamq́; dabit.
Tu fatalis eras nostro Coldinga marito?
  Te uir præmitto, te citò sponte sequar.
Ille sed immotus perstat, mens dedita cœlis
  Iam Paradisiacas uellet inire domos.
Sed prius innixus cubito, paulumq́; leuatus,
  Nobilibus memorat talia uerba suis:
Reddimus & uobis grates, famulisq́; relictis,
  Quæq́; diu nobis turba ministra fuit.
Me Deus his mandat iamiam discedere terris:
  Sed nisi per mortem, non mihi uita patet.
Vos, oro, lachrymis precibusq́; iuuate precantem,
  Quando breui mecum mors coitura uenit.
Hæc ait, & seruis dextram porrexit amicam,
  Cuilibet extremum dixit is ipse Vale.

Frigus erat, mediamq́ diem iam tempus habebat,
Distabat spacio Phœbus utrinq; pari.
Hîc rex: Quanto, inquit, properat se cōdere Titā,
Tam propius ueniunt & mea fata mihi.
Nunc prece, nūc animis opus est: hæc nāq; eadē lux
Vitæ prima dies, ultima mortis erit.
Hoc opus extremū, labor hic cōmunis & æquus:
Dos uitæ æternæ morte petenda uenit.
Vixi, ceu potui. tibi uiuere Christe uolebam:
Quod tamen erratum est, ne meminisse uelis.
Vidi quam uolui sobolem, uidiq́ nepotes,
Hos credo manibus Christe benigne tuis.
Vincere nunc restat mundum, mortisq́ dolores:
Et uincam, si me iuueris alme Deus.
Hic amor, hæc patria est, requies hîc certa malorū:
Nunc mors ô uenias, Christe uenito prior.
Vos igitur famuli, mediciq́, sacriq́ ministri,
Quos morti uideo condoluisse meæ:
Lethiferos mecum cantando leuate dolores:
Nunc placet exequias posse uidere meas.
Dixit: & ut cantant ipsi sua funera cygni,
Ac longo uariant gutture dulce melos:
Haud secus ipse sui cantator funeris heros,
Tempore tam tristi iubila læta dedit.
Incipit, & modulans se cum Simeone poposcit
Dimitti, & uita iam meliore frui.

Nec

Nec satis hoc fuerat, nec ab una obmutuit oda,
Ipse memor cecinit cantica multa Deo.
Iamq; iterans repetit grandæui carmina uatis,
Hoc carmen Regi nectaris instar erat:
Nunc dimitte tuum Deus optime maxime seruum,
Emerito grata est nam mihi sancta quies:
Nostra salutiferum uiderunt lumina Christum,
Quem uidet ille oculis, hunc ego cerno fide.
Hanc tibi Christe fidem uiuens moriensq; dicaui,
Credo quòd haud famulum deseruisse uoles.
Conticuere omnes, iamq; ipse dolore tacebat,
Sed tamen aßiduò Christus in ore fuit.
Et repetens dictum dulci de nomine I E S V,
In te defixus regie mysta fuit.
Et tibi dicenti uultus aduertit & aures,
Hei mihi quot gemitus, quot dedit ille preces.
Incaluitq; Deo, dignas quoq; pectore uoces
Edidit, hac orans supplice mente Deum:
Ad te Christe oculos uicina morte grauatos
Vix leuo: tu placidam quam potes affer opem.
Tempus adest, ac hora mea contermina morti:
Ad te, quando uoles, hinc abiturus ero.
Quin abeam, mihi facta uia est, mihi uita parata:
Christe mihi uita es, tu uia, tuq; salus.
Tu dabis horrores & spicula temnere mortis.
Tu mihi luctanti portus & aura sies.

Languida cũ subito mea membra rigore stupescũt,
Nullus & in toto corpore sensus erit.
Quum riget, & fixa est arido mea lingua palato,
Et nec opem ualeat poscere Christe tuam:
Lumina quando mihi caligine mersa laborant,
Condere nec uoces auris, ut antè, potest:
Occupat & mentem cunctarum obliuio rerum,
Quum mea lethæo corda dolore tremunt:
Tum me respicias, tum robora mentibus adde:
Nec uideas solum, sed pie Christe ueni.
Meq́ꝫ uenire iube, migranti porrige dextram:
Non nisi per solum te uia, uita patet.
IESV noster amor, mediator, uictor auerni,
Qui tibi credentes uiuere morte facis:
Credo equidem, sed tu fidei succurre pusillæ,
Hanc animam gremio suscipe Christe tuo.
Hæc ait, & iam nil nisi concipit æthera mente,
Expectans uitæ proxima fata suæ.
Atqꝫ decussatim manibus pro pectore iunctis,
Plus quàm semianimis murmura pauca dedit.
Astitit, officio fungens solando, sacerdos,
Præstitit eloquij commoda magna sui.
Paule tuum uigeat Regis cum nomine nomen,
Ad te conuersus iam moriturus erat.
Cumq́ꝫ acclamares: nutu (nam lingua rigebat)
Et manibus fidei signa subinde dedit.

Te,

Te, donec potuit, ſpectat, tibi uultibus hæret:
    Deficit, & rurſus lumina mœſta leuat:
Errantes uoluens oculos, nimiumq́ grauatos,
    Lumina iam placidè ſemirecluſa tenet.
Singultat leuiter, ſubitoq́ hos ſpiritus artus
    Linquit, & in patriam carcere liber abit.
Vt cum blanda quies corpus complectitur ægrum,
    Tam ſimilis ſomno mortis imago fuit.
Mortis imago fuit, non mors: nam ianua uitæ
    Chriſticolis etiam non niſi morte patet.
Exitus acta probat: Chriſtum, cui totus adhæſit,
    Nunc uidet, & coràm gaudet adeſſe Deo.
Tum uerò exoritur plãctus, gemitusq́ miniſtrûm,
    Atria iam lachrymis infremuere nouis.
Iam uulgus proceresq́ replent ululatibus aulam,
    Et plenus lachrymis angulus omnis erat.
Heu heu quàm Iani multum potuere Calendæ,
    Illa precor lateat condita nube dies.
Hæc fatalis erat tibi lux doctiſsime Liui,
    Attulit hæc mortem Naſo poeta tibi.
Illa tibi requiem, mortem non dicere fas eſt,
    Et pacem peperit Rex, patriæq́ pater.
Protinus hæc latè ſparſas it fama per urbes,
    Inuoluens luctu Cimbrica regna nouo.
Nunc ueniſſe diu quam formidauimus horam,
    Fleret ut amiſsum Dania mœſta patrem.

Quocunque aſpiceres urbes uel rura uel arces,
Planctus erat, Regem fœmina uirque gemunt.
Fama etiam tanti uolucris prænuncia luctus,
Dum loca funebri cuncta dolore replet:
Magnificam uenit captiui Regis ad aulam,
Alter is à Chriſti nomine dictus erat.
Vt primùm accepit cognati funus amici,
(Alter hic alterius nam patruelis erat)
Multa ſenex gemuit, lachrymisque hæc fatur obortis:
Amplius heu terris anne ſuperſtes ero?
Tu cœlos repetis, me'ne hic ſupereſſe placeret?
Ipſe tui uellem funeris iſſe comes.
Et ſi fata uolent, tecum citò uiuere ſpes eſt,
Corpore iam noſtro nam uigor omnis abeſt.
Sic querulus multas noctesque diesque peregit,
Pectora tabifici plena doloris erant.
Sæpius hæc lachrymans iterabat uota, precesque:
Sæpius optabat mortis adeſſe diem.
Nec mora longa fuit, ſenſim tabeſcere cœpit,
Vt ros paulatim ſole tepente fugit.
Extremumque diem clauſit, terrasque reliquit,
Vrbs tua nunc Regis funera ſeruat Otho.
Fama fuit, medicus dum condit aromate corpus,
Singula dum luſtrat, dum ſecat atque lauat:
Repperit accretos ipſo ſub corde lapillos,
Hos medicas referunt execuiſſe manus.

Hoccine

Hoccine solliciti tandem potuere labores?
 Vsque adeo'ne premit Regia corda dolor?
Ergo diu gemini nobis arsere cometæ:
 Vnus hic ut maior, sic fuit ille minor.
Ergo duos uno lugebat tempore reges
 Dania, iamq; ambos urbs habet una duces.
Ambo quidē Christi de nomine nomen habebant,
 Sed non par sacri nominis omen erat.
Ille fuit nulli pace & pietate secundus:
 Huic fortuna minor, nec satis æqua fuit.
Nunc uenias udos Elegêia soluta capillos,
 Inferias regi iamq; datura ueni.
Forsitan & lachrymæ deerunt, & uerba doloris?
 Non pudeat ruptis exululare comis.
Nil nisi flere iuuat, iuuat exaturare dolorem:
 Egeritur fletu triste doloris onus.
Hei mihi, funereos cogor renouare dolores,
 Hi ueris elegi fletibus ora rigant.
Vnicus is Phœnix, & uix reparabilis unquam,
 Occidit, ô patriæ cura salusq; suæ.
Coldingum ante alias mihi uisa est tristior urbes,
 Illius hæc mortis conscia prima fuit.
Hæc ægrum uidit fatisq; neciq; propinquum:
 Dumq; petiturus limina mortis erat,
Audiuit gemitus, Regisq; nouissima uerba,
 Verba sed obryzo nobiliora nouo.

Viderat hæc funus, rigidos & corporis artus,
Quàm modicus siccis artibus humor erat?
Exhausere tuas rex ô dignißime uires,
Summus amor patriæ, sollicitusq; labor.
Hæc rugas fecere tibi, canosq; seniles,
Hinc curæ & pallor, tristiciæq; graues.
Pectora ceu fodit sua rostro Aegyptius ales,
Sanguine cum pullos uiuificare uolet:
Sic tua flagrantes mordebant pectora curæ,
Namq; tibi cordi subdita turba fuit.
Imò nec effugeres proprium misisse cruorem,
Proq; aris uitam fundere, proq; focis.
Quis potuit siccis exangues funeris artus
Cernere luminibus, nec doluisse simul?
Dumq; tuum tristes ungebant corpus aliptæ,
Innumeris cecidit frigida gutta genis.
Et meritò: sed quis lachrymas, quis funera fando
Exprimat, exequias quum retulere tibi?
Illa nefasta dies, atrisq; notanda lapillis,
Sæpius ac iterum flenda sit illa dies.
Conueniunt lecti proceres, arcemq; petebant,
At lachrymis horum non caruere genæ.
Extollunt humeris feretrum, plaustroq; reponunt,
Heu nimis hoc plaustrum nobile uecta tonus.
Iam lugubre dedit plateis caua buccina signum,
Ordine funebres iam micuere faces.

Præ-

Præminet ante alios equitum longißimus ordo,
Tardius at ſolito triſtis inibat equus.
Hos ſequitur pullata cohors, miſerabile carmen
Quæ lugens cecinit: ſic ceciniſſe decet.
Hinc ueniunt (heu heu) triſtißima funera Regis,
Quadriiuges perhibent ingemuiße feras.
Bis duodena ſimul ſubit alti turba Senatus,
Funeris hinc illinc clauſerat illa latus.
Mox Fridericus adeſt nigra comitante caterua,
Signa animi lachrymas edidit ipſe ſui.
Holſatiæ & ueniunt gemini fratresq; Ducesq;,
Vnus Iohannes, alter Adolphus erat.
Hos cum filiola ſequitur triſtißima mater:
Fletibus hæ querulis ora genasq; rigant.
Hinc alij ueniunt proceres, uectiq; caballis
Multa etiam luctus ſigna dedere ſui.
Exierant portis, medium iamq; æquor habebant,
Tardius incedit pulla dolensq; cohors.
Horriſonis fremuit totus clangoribus æther,
Luctificosq; dabant turribus æra ſonos.
Omnibus unus erat planctus, dolor omnibus idem,
Contigerant urbem nunc Otho clare tuam.
Mœnibus important, pompæ longo ordine, funus,
Atq; locant templo diue Canute tuo.
O precioſa nimis precioſo corpore tellus,
Túne patrem patriæ ſola tenere potes?

Nunc

Nunc etiã lachrymis iuuat hoc superaddere carmẽ,
Et titulum meritis hunc superesse parem:
Cuius in hoc tumulo fœliciter ossa quiescunt,
TERTIVS à Christi nomine dictus erat.
Dux primò Holsatiæ, mox Danica sceptra capeßit,
Marte, toga, regnis, prole beatus erat.
Posthabuit soli, cui credidit, omnia Christo:
Huic fidens, placida morte solutus obit.
Nunc Elegeîa sile, frustra te namq; fatigas,
Suspires, lachrymes, fles licet, atq; gemas:
Non tamen est gemitu Rex hic reuocabilis ullo:
Est etiam, sanctos spe sine flere, nefas.
Ipse suum cecinit uicta de morte triumphum,
Fortis & inuictus iam moriturus erat.
Supprime iam lachrymas, nõ Rex sibi talia poscit
Iusta dari, longè sed meliora cupit.
Quin gratare magis, residet quòd uictor olympo:
Quòdq; suam patriam, quam cupiebat, habet.
Namq; mori moriens nequijt ter maximus heros:
Dicite Io tandem, mors fera uicta iacet.
O mors uicta iaces, tua fregit spicula Christus,
Nil in Christigenas iuris habere potes.
Iamq; ô Rex uictor supera nos despicis arce:
Ossa cubant terris, mens tamen astra tenet.
In cœlos animus redijt tuus, inde profectus:
In terram redijt, terra quod antè fuit.

Dulcis

Dulcis adest animæ requies, & pura uoluptas,
Et sedet in gremijs optime Christe tuis.
O' ter fœlices, quibus hoc requiescere portu
Contigit, ac illo se refouere sinu.
Iam cum cœlicolis communia gaudia carpis,
Gaudia non ullis æquiparanda bonis.
Iamq; pios cernis reges, & cerneris illis,
Conspectu frueris uiuificante Dei.
Angelicisq; choris mixtus, dulcißima mulces
Ante Deum gnatũ carmina, & ante patrem.
Inclyte Rex salue, rursusq; iterumq; beatus:
Sic utinam cuncti conueniamus, Aue,
Donec erit cultrix ueri tua Dania Christi,
Vera tibi in laudem fama superstes erit.
Quod restat (lachrymis satis est, mœstoq; dolori,
Satq; triumphanti credimus esse datum)
Frigida mens nostra est, præsentia cernere nescit,
Nec nisi sublatum noscit amatq; bonum.
En decus hoc æui decessit, & optimus heros
(Regibus Europæ lumen is unus erat)
Occidit. occiderit nobis, sic fata uolebant:
In patriam pergens non obijt, sed abit.
Nos nos peccatis tantorum fata malorum
Attrahimus, nostri causa sumusq; mali.
De pœnis frustra querimur, modò facta supersint
Praua, quibus rursum uellitur ira Dei.

Nec

Nec peccata sinunt mitescere numinis iram,
Deposcunt pœnas crimina nostra nouas.
Astra igitur terris iam tristria quæq; minantur,
Et uates tempus præcinuere malum.
En fatalis adest, qui nobis uertitur, annus,
Supplicium nostros imminet ante pedes.
At tu summe Deus gnati placate cruore,
Qui uoluit nostra uiuere carne caro:
Tuq; Dei soboles, generi iunctißime nostro,
Naturæ socians corpora nostra tuæ:
Ad te confugimus dubijs fidißime rebus,
Nulla uenit nobis te renuente salus.
Dum locus est, ueniã, meriti grauiora precamur:
Elue tu sordes, & miserere malis.
Interpone patri te nobis uere sequester,
Peccati ulterius ne memor eße uelit.
In TE respiciat, tu dulcis imago parentis,
Tu sancta effigies, nos rea turba sumus.
Insertos tibi nos foueat, seruetq;, regatq;,
Deq; tuo simus pars quotacunq; grege.
Det pacem, uictumq;, & cætera commoda uitæ,
Grex tuus ut poßit pace pusillus ali.
Donec & hac tristi lachrymarum ualle supersit,
Concedes caulas hospitiumq; gregi:
Vt duce te tandem superet mundumq; crucemq;,
Inq; tuum ueniat sponsa locanda sinum:

Abstersis

Abſterſis lachrymis, habitumq́ exuta priorem,
Rideat, & ſponſo det tibi ſponſa manus.
In te tota migret, migres tu totus in illam,
Iungantur capiti tot pia membra ſuo.
Hoc utinam Chriſti ſimus de corpore membrum,
Vt ſumus: hinc pendent omnia læta pijs.
A te Chriſte preces cœpi: tu dicito, Fiat:
In te nam, quicquid poſcimus, AMEN erit.

FINIS.

h PIISS.

EPITAPHIVM PIISS. REGI DANORVM, &c. CHRISTIANO Tertio scriptum,

Per IOHANNEM THOMAM Ripensem.

Rege satus, Rex ipse fui, Regemq́ reliqui,
Nomine auũ referens qui Fridericus erat.
Sed me saluifici sancto de nomine Christi,
Nomen honorificum iußit habere pater:
Hinc me Christiadem fortes Cimbriq́ Gothiq́,
Iudicioq́ ualens Dania tota uocat.
Et quamuis Reges numerentur auusq́ paterq́,
Non tamen hoc tumui stirpis honore meæ.
Pectus erat ueræ flagrans pietatis amore,
Vnica te Christum discere cura fuit.
Et cum sceptra mihi Deus alme tenere dedisti,
In populum sparsi dogmata sancta meum.
Moribus & fueram clarus belloq́ togaq́,
Quos in principibus conuenit esse pijs.
Vna dedit bellum, tribuit manus altera pacem,
Ne uastem cœtus optime Christe tuos.
Pauperibus, uiduis, socijs, uerbiq́ ministris,
Munificus, tutor, fidus amicus eram.

Non

Non mihi mente dolus, non ulla ſuperbia cordi,
  Omnis erat cædes res odioſa mihi.
Sæpe meis uotis auerti numinis iram,
  Impendens Danis ut releuaret onus.
Quattuor, & totidem uiuendo luſtra peregi:
  His tria ſi iungas, ultimus annus adeſt.
Et quoniam rerum res eſt ita uiſa parenti,
  Aduemens uitam Ianus abire facit.
Hinc mea regna, ſcholæ, tua Chriſte Eccleſia luget,
  Eſt grauis & natis me moriente dolor.
Dorothea & coniunx, quina me prole parentem
  Quæ fecit, luctu frangitur ipſa graui.
Me lugent alij, firmo mihi fœdere iuncti,
  Qui lachrymas animi ſigna dedere ſui.
Tam premit imbelles chari diſiunctio patris,
  In me nulla tamen cauſa doloris erat.
Quid gemis ô coniunx? ſubitò iungemur ouantes,
  Cum facie ad faciem cernet uterq́; Deum.
Morte ſolutus eo, cineres ſed Othonia ſeruat,
  Viuaq́; per Chriſtum mens manet ante Deum.
Nam cœlum petij, lætus te Chriſte prehendi,
  Cordiflua tenui quem prius ipſe fide.
Quod prece, quod lachrymis, & tota mẽte cupiui,
  Nunc fruor aſpectu læticiaq́; Dei.
Iuſticiæ decus hoc fidei eſt, & ſumma corona:
  Sic mihi mors lucrum, tu pie Chriſte ſalus.

ALIVD.

Vt mihi nomen erat Christi de nomine dictum,
Illius à teneris sic uenerator eram.
Danica sceptra tuli, quæ me prior ipse tenebat
Qui pater hos rexit Rex Fridericus agros.
Danica sceptra dedi: data sint hæc auspice Christo,
Vt regat has alter nunc Fridericus opes.
Ast ego qui fuerim meritis, pietate, uel armis:
De me, non dubito, fama superstes erit.
Post uarias regni curas, molemq́; laborum:
Ad Christum leni morte solutus eo.
Mens residet cœlis, sed seruat Othonia corpus:
Tunc plenè fœlix, quando resurget, ero.

FINIS.

ERRATVM.

Pag. 89. uersu ult. sic legendum : Non abs re Ionathæ dixeris esse parem.

BASILEAE, EX OFFICINA Iacobi Parci, Anno Salutis humanæ M. D. L X. Mense Decembri.

